

خود آموز بورس

سید مجتبیٰ فنائی

سرشناسه: فنائی، سید مجتبیٰ، ۱۳۳۹
عنوان و نام پدیدآور: خودآموز بورس / سید مجتبیٰ فنائی
مشخصات نشر: تهران، سازمان بورس اوراق بهادار، شرکت اطلاع رسانی و خدمات بورس تهران،
۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری: ۱۱۰ ص. جدول، نمودار.
شابک: ۲۵۰۰۰ ریال: ۹-۴-۹۱۲۰۹-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: سازمان بورس اوراق بهادار
موضوع: بورس، ایران
موضوع: بورس
موضوع: سرمایه گذاری
موضوع: سرمایه گذاری — ایران
موضوع: سهام — ایران
موضوع: اوراق بهادار — ایران
شناسه افزوده: شرکت اطلاع رسانی و خدمات بورس تهران
رده بندی کنگره: ۱۳۸۸: ۳۳۲/۶۴۲۵۵-۲/۳-۵۷۲ HG
رده بندی دیویی: ۳۳۲/۶۴۲۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۱۸۱۱۲۴۶

خودآموز بورس

ناشر: شرکت اطلاع رسانی و خدمات بورس

مؤلف: سید مجتبیٰ فنائی

(کارشناس مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس و اوراق بهادار)

ویراستار ادبی: جعفر ربانی

ویراستار علمی: داود جعفری سرشت

مدیر هنری: رسول خسروبیگی

چاپ سوم: پاییز ۱۳۸۹

شمارگان: ۹۰۰۰

شابک: ۹-۴-۹۱۲۰۹-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰

تمام حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

تقدیم به

همسر گرامی و فرزندانم

سید علی و سیده نگین

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه.....
۱۱.....	بخش اول: آشنایی با بورس اوراق بهادار.....
۱۳.....	تاریخچه و علل به وجود آمدن بورس اوراق بهادار.....
۱۶.....	بورس به عنوان یک بازار.....
۱۷.....	اهمیت و ضرورت بورس اوراق بهادار.....
۲۷.....	بخش دوم: بازار اوراق بهادار چگونه اداره می شود؟.....
۲۹.....	بخش های نظارتی و اجرایی بازار اوراق بهادار.....
۳۰.....	ارکان بازار اوراق بهادار.....
۳۳.....	بخش سوم: سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار.....
۳۵.....	نحوه سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار.....
۴۱.....	اوراق قابل داد و ستد در بورس اوراق بهادار.....
۴۳.....	بخش چهارم: اصطلاحات رایج در بورس اوراق بهادار.....
۷۷.....	بخش پنجم: اصول خرید و فروش در بازار سهام.....
۸۵.....	بخش ششم: کدام سهام را انتخاب کنیم؟.....
۸۷.....	عوامل مؤثر بر انتخاب سهام.....
۹۱.....	بخش هفتم: فرآیند، فعالیت ها و فرم های مورد استفاده در بورس اوراق بهادار.....

مقدمه

درباره‌ی بورس، کتاب‌های متعددی در ایران نوشته شده است، اما این کتاب‌ها بیشتر برای افرادی قابل استفاده است که یا متخصص بورس‌اند و یا اطلاعات مناسبی از آن دارند. به ندرت کتابی در این زمینه یافت می‌شود که بتوان آن را بدون آگاهی قبلی خواند و دانش قابل توجهی از آن به دست آورد. دلیل نگارش کتاب حاضر این است که با آن بتوان جای خالی کتابی ساده، روان و قابل فهم را، برای افرادی که می‌خواهند برای اولین بار با بورس آشنا شوند، پر کرد.

از جمله ویژگی‌های این کتاب، علاوه بر سادگی، روانی و عدم نیاز به اطلاعات قبلی، این است که سعی شده مطالب آن بسیار کوتاه و سبک نگارش آن به گونه‌ای باشد که فرد نه تنها از خواندن مباحث آن خسته نشود، بلکه در پایان عمده‌ی مطالب آن به صورت زنجیره‌ای از آگاهی‌ها در ذهن او باقی بماند.

بعلاوه، این کتاب با هدف تشویق افراد برای ورود به بورس نوشته نشده است، بلکه هدف اصلی ما آشنا کردن مردم با واقعیتی است که در عرصه‌ی زندگی آنان وجود دارد. این واقعیت، نهادی به نام بورس است که میلیون‌ها نفر از افراد کره‌ی زمین در آن فعال‌اند و هر روز هم بر تعداد آنها افزوده می‌شود و همه‌ی جوامع برای ادامه‌ی

حیات توأم با موفقیت خویش، چاره‌ای جز تأسیس و گسترش آن ندارند. مجموعه‌ی مباحث این کتاب اطلاعاتی را در اختیار خواننده می‌گذارد که با آن، می‌تواند علاوه بر پی‌بردن به اهمیت و ضرورت بورس، نحوه‌ی ورود و فعالیت در آن را نیز بیاموزد و با شناخت اصطلاحات رایج در آن و نکات لازم برای انتخاب سهام، زمینه‌ی فعالیت توأم با موفقیت خود را در این بازار فراهم آورد؛ امید که رضایت نسبی شما خواننده‌ی عزیز را جلب نماید و بازار سرمایه را با همان واقعیتی که دارد به شما بشناساند.

بخش اول: آشنایی با بورس اوراق بهادار

تاریخچه و علل به وجود آمدن بورس اوراق بهادار پیدایش بورس در جهان

در زمان‌های گذشته بازرگانانی که از فعالیت‌های تجاری ضرر می‌کردند به دنبال یافتن راهی بودند تا خطر ضرر و خسارت‌های احتمالی خود را کاهش دهند. پس، آنها به حسب تجربه به این نتیجه رسیدند که برای حل این مشکل می‌توانند در کارها با فرد یا افرادی شریک شوند و از این طریق سود و زیان‌های احتمالی را با آنها تقسیم نمایند. با به‌کارگیری این تجربه‌ی موفقیت‌آمیز، به تدریج بازرگانان دامنه‌ی فعالیت آن را وسیع‌تر کرده و در کارهای بزرگ به کار گرفتند تا جایی که این تجربه به تشکیل شرکت‌های سهامی منجر شد.

اولین تجربه‌ی شرکت سهامی در سال ۱۵۵۳ میلادی در کشور روسیه با ایجاد شرکت Mosevie به وجود آمد. این شرکت قرار بود کالاهایی را، بدون این که آفریقا را دور بزند از شمال اروپا به شرق آسیا و چین ارسال نماید. به منظور کاهش خطر و عملی شدن این فعالیت عده‌ای از تجار، سرمایه‌ی لازم برای این کار را تقبل کردند و هر کس به نسبت آورده‌ی خویش در سود و زیان شرکت شریک شد و به این ترتیب این کار با موفقیت انجام گرفت. بعدها با گسترش مبادلات تجاری در اروپا، به

سرمایه‌های بیشتر و شرکای بیشتری احتیاج پیدا شد. انجام این کار نیاز به مراکزی داشت تا بتوان بین دارندگان سرمایه و متقاضیان استفاده از آن ارتباط برقرار کرد. مراکزی که برای این منظور ایجاد گردیدند به "بورس" معروف شدند. اولین بورس اوراق بهادار جهان در اوایل قرن هفدهم میلادی در شهر آمستردام هلند تشکیل شد و کمپانی هند شرقی سهام خود را در آن عرضه کرد. پس از آن بورس لندن در سال ۱۸۰۱ میلادی و بورس نیویورک در اواخر قرن هجدهم تأسیس شدند. به تدریج سایر کشورها نیز دارای بورس شدند تا به آنجا که امروز کمتر کشوری را می‌توان یافت که فاقد بورس باشد.

پیدایش واژه‌ی بورس

واژه‌ی بورس مانند هر واژه‌ای دارای یک پیشینه‌ی تاریخی است. برای مثال واژه‌ی بانک از آنجا پدید آمد که در اروپا افراد برای انجام مبادلات پولی خود روی نیمکت‌های میدان‌های قدیمی می‌نشستند و پول‌های خود را مبادله می‌کردند. از آنجا که لغت "بنک" در زبان ایتالیایی به معنی نیمکت است. بعدها مراکزی که وظیفه‌ی انجام مبادلات پولی را بر عهده گرفتند به بانک معروف شدند. واژه‌ی بورس نیز از آنجا پیدا شد که در قرن پانزدهم میلادی بازرگانان و کسبه‌ی شهر بورژ، در شمال غربی بلژیک، در میدانی به نام تر بوئرس در مقابل خانه‌ی بزرگ‌زاده‌ای به نام "واندر بورس" جمع می‌شدند و به داد و ستد می‌پرداختند. این امر موجب شد تا آن مکان و سایر مراکزی که در نقاط مختلف بدین منظور تشکیل می‌شدند به بورس معروف شوند. نظر دیگری هم هست که می‌گوید اعضای خانواده‌ی واندر بورس هتل‌دار بودند و علامت خانوادگی آنها سه کیسه‌ی چرمی بود که بر سردر خانه‌ی آنان حک شده بود؛ و از آنجا که در زبان فرانسه بورس به معنای کیسه‌ی چرمی است در آغاز به این محل تجمع بورس گفته شد. بعدها سایر نقاطی که بدین منظور تشکیل شدند با همین واژه خوانده شدند. روشن است که در آن زمان این مکان‌ها از نظم و انضباط خاصی برخوردار نبود و هر کس می‌توانست در آنجا به فعالیت بپردازد، اما به مرور زمان به بازرگانان،

صرافان و دلالان اختصاص یافت. اجتماع بازرگانان، صرافان و دلالان در آغاز در هوای آزاد برگزار می‌شد اما به مرور تالارهای بورس مسقف ساخته شدند و شکل جدید به خود گرفتند. منظور از سال تأسیس بورس در کلیه منابع بورسی، آغاز به کار تالارهای مسقف بورس است.

پیدایش بورس در ایران

در سال (۱۳۱۵ ش) فردی بلژیکی به نام "وان لوترفلد" مطالعاتی درباره‌ی تأسیس بورس در ایران انجام داد. وی پس از مطالعه و بررسی، اساسنامه‌ی داخلی بورس را تهیه کرد، اما با توجه به شرایط زمان و وقوع جنگ جهانی دوم افتتاح بورس سی سال به تأخیر افتاد و بالاخره در سال ۱۳۴۱، پس از تشکیل کمیسیونی در وزارت بازرگانی، متشکل از نمایندگان وزارت دارایی، وزارت بازرگانی و بانک توسعه‌ی صنعتی و معدنی ایران، موافقت‌نامه‌ای برای تشکیل هیأت مؤسس بورس سهام تنظیم شد و در اواخر همان سال، به دعوت وزیر بازرگانی و موافقت دولت بلژیک، دبیر کل و رئیس اداره‌ی روابط عمومی بورس بروکسل به ایران آمدند. پس از تهیه‌ی طرح تأسیس بورس سهام ایران و تنظیم سازمان اصلی در سال ۱۳۴۳، در قانون تأسیس اطلاق صنایع و معادن تصویب شد که یکی از وظایف اطلاق صنایع و معادن ایجاد بورس سهام و اوراق قرضه‌ی مؤسسات صنعتی و معدنی است؛ بالاخره در سال ۱۳۴۵ قانون تشکیل بورس اوراق بهادار به تصویب رسید و از سوی وزارت اقتصاد به بانک مرکزی جهت اجرا ابلاغ شد. پس از تشکیل شورا و تعیین هیئت مدیره، فعالیت بورس در پانزدهم بهمن ماه سال ۱۳۴۶ در تهران با انجام چند معادله بر روی سهام بانک توسعه‌ی صنعتی و معدنی به عنوان بزرگ‌ترین مجتمع واحدهای تولیدی و اقتصادی آن زمان آغاز شد.

با توجه به گسترش بازار اوراق بهادار و لزوم ایجاد نهادها و ابزارهای جدید در این بازار و نیز نارسایی‌های قانون تشکیل بورس اوراق بهادار، این قانون در سال ۱۳۸۴ مورد بازنگری قرار گرفت و تحت عنوان "قانون بازار اوراق بهادار" تصویب شد.

بورس به عنوان یک بازار

انواع نیازهای آدمی سبب شده است تا در جوامع مختلف انسانی محل‌هایی را به نام بازار ایجاد نمایند. بازار مکانی عمومی است که در آن خریداران و فروشندگان معاملات خود را مستقیماً یا از طریق واسطه‌ها انجام می‌دهند. بازار می‌تواند مکانی خاص و یا شبکه‌ای ارتباطی مانند اینترنت باشد. در بازارها به‌طور کلی دارایی‌های مالی و دارایی‌های واقعی مورد مبادله قرار می‌گیرد. منظور از دارایی‌های مالی، دارایی‌های کاغذی است، مثل سهام و اوراق مشارکت؛ و دارایی‌های واقعی دارایی‌هایی است که ماهیت فیزیکی دارند مانند خودرو، املاک و مستغلات، وسایل منزل و... بورس‌ها نیز از جمله‌ی این بازارها هستند که در آنها دارایی‌های مختلف مورد مبادله قرار می‌گیرد.

بورس‌ها به‌طور کلی به سه دسته‌ی عمده تقسیم می‌شوند: بورس کالا، بورس پول‌های خارجی و بورس اوراق بهادار؛ در ادامه به شرح هر یک پرداخته می‌شود.

۱. بورس کالا

بازار خرید و فروش کالاهای معین را که به‌طور منظم و دائم فعال است بورس کالا می‌نامند. در این بازار معمولاً کالاهای خام و مواد اولیه مورد معامله قرار می‌گیرند. نمونه‌هایی از کالاهای واسطه‌ای، مواد خام و مواد اولیه‌ی مورد معامله در بورس کالا عبارت است از: نفت، کاکائو، قهوه، زغال سنگ، گندم و... نکته‌ی قابل توجه این که این کالاها در بورس کالا به شکل انبوه موجود نیستند بلکه تنها نمونه‌هایی از آنها در این مراکز جهت رؤیت مشتریان نگهداری می‌کنند.

۲. بورس ارز (پول‌های خارجی)

خرید و فروش پول‌های خارجی در بورس ارز صورت می‌گیرد. این بورس به صورت رسمی در کشور ما فعالیت ندارد و این نیاز در حال حاضر از طریق بانک‌ها و بازارهای غیر رسمی رفع می‌شود، اما در برخی کشورهای جهان این نوع بورس فعالیت قابل توجهی دارد.

۳. بورس اوراق بهادار

در بورس اوراق بهادار دارایی‌های مالی (سهام، اوراق قرضه، اوراق مشارکت و...) مورد معامله قرار می‌گیرد. به بازار خرید و فروش اوراق بهادار که به‌طور "رسمی" و "دائمی" در محل معین تشکیل می‌شود بورس اوراق بهادار گفته می‌شود. رسمی بودن بدین معناست که بازار براساس قانون اجازه‌ی فعالیت را دریافت کرده است و منظور از دائمی بودن این است که فعالیت این بازار محدود به زمان خاصی نیست بلکه همیشگی و به‌طور دائم فعال است.

اهمیت و ضرورت بورس اوراق بهادار

در زمان‌های گذشته بسیاری از نهادها و سازمان‌های کنونی در جوامع وجود نداشتند، ولی امروزه ما شاهد حضور نهادهای بسیاری هستیم که هر یک از درجه‌ی اهمیت و ضرورت خاصی برخوردارند. که بورس از آن جمله است. حضور بورس و رشد روز افزون آن در اقتصاد کشورها خود از دلایل اهمیت و ضرورت آن است تا به آنجا که اقتصاد کشورها بدون وجود آن نمی‌تواند رونق داشته باشد. جمله‌ی معروف "بورس میزان الحراره‌ی اقتصاد کشورهاست" میزان اهمیت و ضرورت بورس را در اقتصاد کشورها نشان می‌دهد. این جمله بدان معناست که هرگونه اتفاق مثبت و یا منفی که در وضعیت اقتصاد هر کشوری رخ دهد به سرعت اثر آن در بورس منعکس می‌شود. به عبارت دیگر، افراد هر کشور می‌توانند با توجه به روند کلی وضعیت بورس آن کشور نسبت به وضعیت کلی اقتصاد کشورشان قضاوت نمایند. در تأیید این ادعا کافی است نگاهی به آنچه در کشورها می‌گذرد داشته باشیم. در کشورهای مختلف فعالان اقتصاد همه روزه شاخص‌های بورس را مورد توجه و پی‌گیری قرار می‌دهند. وسایل ارتباط جمعی بخشی از خبرهای مهم خود را روزانه به اخبار بورس اختصاص می‌دهند. بسیاری از روزنامه‌ها صفحات ویژه‌ای را برای این امر در نظر می‌گیرند و ده‌ها فعالیت چشمگیر دیگر که همه‌ی این موارد حاکی از اهمیت بورس در جامعه است. به‌طور خلاصه، اهمیت و ضرورت بورس تا به حدی است که در زندگی فردی و اجتماعی افراد تأثیر بسزایی دارد. برای درک هر

چه بیشتر این مهم به اختصار تأثیرات بورس بر اقتصاد جامعه، برای سرمایه‌گذاران و سرمایه‌پذیران را شرح می‌دهیم.

۱. تأثیر بورس بر اقتصاد جامعه

واحدهای تجاری و تولیدی برای سرمایه‌گذاری در فعالیت موردنظر، وجوه مورد نیاز خود را به‌جای استقراض از بانک‌ها از طریق انتشار سهام و فروش اوراق مشارکت تأمین می‌کنند. این عمل که یکی از مطمئن‌ترین راه‌های جمع‌آوری وجوه است از طریق بورس صورت می‌گیرد. بورس مکانی است که این واحدها با انتشار و فروش عمومی سهام از طریق آن قادر می‌شوند سرمایه‌های پراکنده را جمع‌آوری و در پروژه‌های بزرگ سرمایه‌گذاری کنند. این بازار مهم، یعنی بورس، منابع مالی مورد نیاز شرکت‌ها را از طریق جمع‌آوری سرمایه‌های جزئی و پراکنده تأمین می‌کند و از این طریق انجام سرمایه‌گذاری‌های مهم و کلان را ممکن می‌سازد. این سرمایه‌گذاری‌ها سبب تقویت بنیه‌ی اقتصادی کشور می‌شود و تأثیرات بسیار زیادی بر وضعیت اقتصادی و اجتماعی جامعه می‌گذارد. برخی از مهم‌ترین این اثرات عبارت است از:

الف. توزیع عادلانه‌ی درآمد و ایجاد حس مشارکت

یکی از مشکلات جوامع بشری انباشته شدن سرمایه و امکانات در دست عده‌ای خاص از افراد جامعه است. چنین پدیده‌ای جامعه را به دو قطب نابرابر تبدیل می‌کند و سبب بروز ناآرامی‌های اجتماعی می‌شود. از این روست که جامعه‌شناسان توزیع عادلانه‌ی مالکیت را بین همه‌ی طبقات جامعه، به لحاظ اجتماعی مفید می‌دانند. این کاری است که بورس اوراق بهادار، با تقسیم مالکیت‌های بزرگ از طریق فروش سهام آنها، انجام می‌دهد و نه تنها توزیع عادلانه‌تر مالکیت و درآمد را میسر می‌سازد، بلکه با سهیم کردن اقشار مختلف در سرمایه‌گذاری‌ها، بر احساس مشارکت عموم افراد جامعه در فعالیت‌های تولیدی و تجاری می‌افزاید.

ب. ایجاد یک بازار کامل

بورس به نحوی طراحی شده است که هر کس می‌تواند آزادانه اوراق بهادار را خریداری کند و یا به فروش برساند. از آنجا که شرکت‌های بورسی براساس مقررات بورس موظف هستند اطلاعات مالی مجاز و گزارش‌های قابل انتشار خود را از طریق بورس در فواصل زمانی سه ماهه، شش ماهه، نه ماهه و سالانه منتشر کنند، هر فرد می‌تواند به کمک این اطلاعات، آگاهانه برای خرید و فروش سهام شرکت‌ها تصمیم‌گیری کند. از سوی دیگر سیستم این بازار به گونه‌ای طراحی شده است که قیمت‌ها براساس عرضه و تقاضا مشخص می‌شود و فرد خاصی نمی‌تواند بر قیمت‌ها تأثیر بگذارد. فرض کنید یک کارگزار بورس، لیست تقاضاهای فروش خود را و کارگزار دیگری لیست تقاضاهای خرید خود را به تالار بورس می‌آورد. پس از وارد شدن لیست‌های آنها در سیستم معاملات، تقاضاهای آنها در دو صف خرید و فروش، براساس قیمت و زمان ورود اولویت‌بندی می‌شود. سیستم معاملات به گونه‌ای طراحی شده است که هم قیمت‌هایی را که برای فروش ارزان‌تر است، و هم تقاضاهای خریدی را که قیمت بالاتری دارند در ردیف اول قرار می‌دهد، در نتیجه هر کس به ارزان‌ترین قیمت بفروشد در اول صف فروش و هر کس به گران‌ترین قیمت بخرد در اول صف خرید قرار می‌گیرد و بنابراین قبل از دیگران معامله خواهد کرد. در صورتی که دو تقاضا در صف خرید یا فروش دارای قیمت یکسان باشند، اولویت با تقاضایی خواهد بود که زودتر وارد سیستم معاملات شده است. بدین ترتیب، و با وجود این سیستم و روند معاملات، قیمت سهام براساس عرضه و تقاضا تعیین می‌شود و هیچ کس قادر به دخالت در آن نخواهد بود. بورس با این راهکار یک بازار کامل و مطلوب را ایجاد کرده است، به طوری که هر سهامدار و متقاضی سهم می‌تواند سهام خود را با قیمت واقعی و منصفانه خرید و فروش نماید.

ج. به‌کارگیری مطلوب منابع

ساختار بورس و قوانین حاکم بر آن موجب می‌شود شرکت‌هایی که زیان‌ده هستند نتوانند وارد بورس شوند و حتی شرکت‌هایی که پس از ورود به بورس فعالیت مناسب

نداشته و قادر به سوددهی نباشند نیز نتوانند در بورس به صورت فعال باقی بمانند. از جهتی شرکتهایی که با تلاش و تدابیر درست، فعالیت‌های مناسبی را انجام می‌دهند علاوه بر کسب حمایت قانون (حضور در بورس) به دلیل کارایی مناسب، نظر متقاضیان سهام را جلب نموده سرمایه‌گذاران بیشتری را به سمت خود جذب می‌کنند و همین امر موجبات افزایش قیمت سهام آنها را فراهم می‌آورد. عملکرد این سیستم مانع ورود شرکت‌های زیان‌ده و غیرفعال شده و زمینه‌ی رشد و گسترش شرکت‌های کارا و فعال را فراهم می‌آورد که به معنی تخصیص مطلوب منابع است.

۲. مزایای بورس برای سرمایه‌گذاران

الف. کسب درآمد

افرادی که در بورس سرمایه‌گذاری می‌کنند از دو طریق، یکی کسب سود نقدی و دیگر افزایش قیمت سهام بهره می‌برند. کسب درآمد از طریق سود نقدی به این ترتیب است که هر شرکت یا کارخانه، سالانه از محل فروش تولیدات یا ارائه‌ی خدمات سودی کسب می‌کند که به طور معمول بخشی از آن بین سهامداران تقسیم می‌شود؛ همچنین در صورت انجام فعالیت‌های موفقیت‌آمیز و عملکرد مثبت مدیران، قیمت سهام شرکت‌ها افزایش می‌یابد که این امر نیز موجب افزایش دارایی سهامداران و کسب درآمد برای ایشان می‌شود.

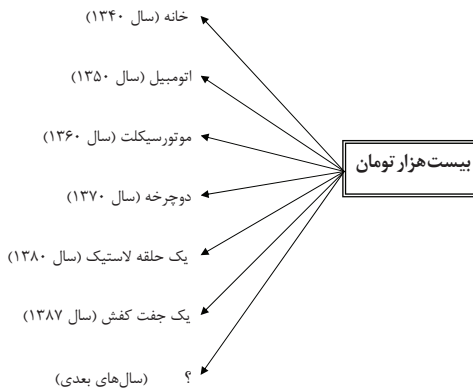
ب. سرمایه‌گذاری در مکانی امن

همان‌طور که می‌دانید همه‌ی فعالیت‌های بورس منطبق با قانون و تحت نظارت مراجع قانونی صورت می‌گیرد. این امر به تنهایی امنیت بورس را برای سرمایه‌گذاری تأیید می‌کند. اما نکته‌ی قابل توجه دیگر این‌که، مطابق مباحث قبلی، بورس اطلاعات مربوط به شرکت‌ها را در اختیار خریداران و فروشندگان قرار می‌دهد و این عمل باعث شفاف شدن بازار می‌شود. بدین معنا که هر کس اطلاعات مربوط به خرید و فروش را در اختیار داشته باشد می‌تواند به راحتی و با اطمینان از صحت معامله اقدام به خرید و فروش اوراق بهادار کند. همین کارکرد بورس است که در حقیقت، به لحاظ

ساز و کار اجرایی و عملیاتی، مکانی امن و بدون نگرانی را برای سرمایه‌گذاری ایجاد کرده است.

ج. حفظ سرمایه در مقابل تورم

به طور معمول در طول زمان ارزش پول خود به خود کاهش می‌یابد و با توجه به تورم موجود در جامعه، در صورتی که افراد پس‌اندازهای خود را در جای مناسبی سرمایه‌گذاری نکنند ارزش آن کاسته خواهد شد. برای جلوگیری از این مشکل تنها راه حل، سرمایه‌گذاری کردن در فعالیت‌هایی است که بتواند بازدهی بیشتر از کاهش ارزش پول در اثر تورم داشته باشد. یکی از این راه‌ها خرید سهام شرکت‌هاست؛ به این صورت که افراد با خرید سهام شرکت‌ها در فعالیت‌های آنها شریک می‌شوند و علاوه بر استفاده از منافع عملیات آنها، با افزایش ارزش دارایی‌های شرکت، پس‌اندازهای خود را در مقابل تورم حفظ می‌کنند. برای مثال در نمودار زیر می‌بینیم که چگونه در سال ۱۳۴۰، ارزش بیست هزار تومان معادل ارزش یک خانه بود در حالی که در سال ۱۳۸۷ ارزش آن تا حد خرید یک جفت کفش سقوط کرده است!

د. قابلیت نقد شوندگی اوراق بهادار

برای هر کسی، در طول زندگی ممکن است شرایطی پیش آید که نیاز به نقد کردن

دارایی‌های خود پیدا کند. نقد کردن دارایی‌ها علاوه بر این که مشکلات خاص خود را دارد نیازمند زمان است. فرض کنید شما سرمایه‌ی خود را به یک دستگاه آپارتمان تبدیل کرده‌اید و اکنون، به دلیل شرایطی، به پول نیاز پیدا کرده‌اید. و می‌خواهید آپارتمان را بفروشید. روشن است که شما، از زمان تصمیم به فروش تا فروش و دریافت وجه آن با مشکلات فراوانی مثل پیدا شدن مشتری، توافق برای معامله و... مواجه خواهید بود. اما افرادی که در بورس سرمایه‌گذاری می‌کنند به محض تصمیم به فروش کافی است به اولین کارگزاری بورس مراجعه نمایند و سهام خود را عرضه کنند. حتی در شرایط بحرانی نیز در صورتی که شما سهام خود را به قیمت اندکی کمتر از قیمت روز بازار ارائه نمایید در کوتاه‌ترین زمان نقد خواهد شد. این شرایط سبب شده است تا درجه‌ی نقدشوندگی اوراق بهادار نسبت به سایر سرمایه‌گذاری‌ها بالاتر باشد.

هـ. مشارکت در تصمیم‌گیری برای اداره‌ی شرکت‌ها

افرادی که اوراق سهام یک شرکت را در اختیار دارند از طریق حضور در مجامع و رأی دادن، در تصمیم‌گیری‌های شرکت و چگونگی اداره‌ی آن دخالت می‌کنند. این افراد با استفاده از حقرأی خود، قادرند هیئت مدیره‌ی شرکت را انتخاب نمایند، طرح‌های جدیدی را که شرکت پیشنهاد می‌کند رد کنند یا با اجرای آن موافقت نمایند و همچنین می‌توانند میزان سود تقسیمی^{۱۱} به سهامداران شرکت را مشخص کنند؛ خلاصه این که این افراد به عنوان صاحبان اصلی شرکت در تصمیم‌گیری‌های شرکت مشارکت می‌کنند.

و. برخورداری از حمایت قانون و مقررات

بورس اوراق بهادار به عنوان یک واسطه بین سرمایه‌گذاران و سرمایه‌پذیران، پیوسته مدافع حقوق سرمایه‌گذاران است و به‌ویژه حمایت از سرمایه‌گذاران کوچک را از

۱- بخشی از سودی که عاید شرکت‌ها می‌شود با توافق سهامداران برای طرح‌های جدید شرکت نگهداری می‌شود و مابقی تحت عنوان سود تقسیمی (DPS) بین سهامداران تقسیم می‌شود.

وظایف خود می‌داند. این نهاد علاوه بر قوانین لازم، راهکارهای مناسب را برای احقاق حق سرمایه‌گذاران تعریف کرده است؛ در نتیجه افراد با هر میزان سرمایه که وارد بورس شوند این اطمینان به آنها داده خواهد شد که خطرات مختلفی از قبیل کلاهبرداری، سوخت شدن سرمایه و... در بورس وجود نخواهد داشت و در صورت بروز هر گونه تخلف مراجع قانونی بورس و نهادهای تعریف شده آن تخلف را تا وصول حق افراد پی‌گیری می‌کنند.

۳. مزایای بورس برای سرمایه‌پذیران

شرکت‌های سرمایه‌پذیر که سهام خود را در بورس عرضه می‌کنند از مزایای خاصی برخوردار خواهند شد؛ برخی از این مزایا عبارت است از:

الف. معافیت مالیاتی

براساس قانون، تمام شرکت‌هایی که در کشور فعالیت می‌کنند بخشی از درآمد خود را به عنوان مالیات به دولت می‌پردازند، اما شرکت‌هایی که سهام آنها در بورس عرضه می‌شود مطابق قانون از معافیت مالیاتی برخوردارند. این امر برای شرکت‌های بورسی نسبت به سایر شرکت‌ها یک نوع امتیاز محسوب می‌شود. همان‌طور که می‌دانید مالیات بخشی از درآمد افراد، شرکت‌ها و مراکز مختلف درآمدزاست که مطابق قانون باید به دولت پرداخت شود. این امر برای شرکت‌ها هزینه تلقی می‌شود، پس اگر شرکتی از پرداخت تمام یا بخشی از مالیات معاف باشد در حقیقت سود آن افزایش یافته است.

ب. کسب اعتماد عمومی

هر شرکتی نمی‌تواند سهام خود را در بورس عرضه کند مگر این که شرایط و ویژگی‌های خاصی داشته باشد. برخی از این شرایط لازم عبارت است از:

۱. شرکت در ایران ثبت شده و دارای تابعیت ایرانی باشد؛

۲. شرکت به صورت سهامی عام باشد؛

۳. حداقل دو سال از تاریخ بهره‌برداری شرکت گذشته باشد؛
 ۴. حداقل سرمایه‌ی شرکت ده میلیارد ریال باشد؛
 ۵. شرکت در دو دوره‌ی متوالی سودآور بوده و امکان سودآوری آن در آینده هم وجود داشته و زیان انباشته نداشته باشد؛
 ۶. اساسنامه‌ی شرکت طوری تنظیم شده باشد که به تشخیص هیئت پذیرش، حقوق سهامداران جزء در آن محفوظ باشد.
- این شرایط ویژه و مطلوب سبب می‌شود تا عموم مردم به شرکت‌های فعال در بورس اعتماد کنند این اعتماد است که موجب استقبال مردم در خرید سهام آن شرکت‌ها و به دنبال آن توسعه‌ی شرکت‌ها خواهد شد. همچنین با توجه به شفاف بودن وضعیت این شرکت‌ها و افشای اطلاعات آنها برای عموم براساس قوانین و مقررات بورس، نهادهای وام دهنده از قبیل بانک‌ها و خریداران محصولات، شرکت‌های یادشده را به شرکت‌های مشابه غیر بررسی ترجیح می‌دهند.

ج. تأمین مالی آسان

شرکت‌ها معمولاً برای گسترش فعالیت خود به منابع مالی جدید نیاز دارند. این منابع مالی معمولاً یا از طریق استقراض از بانک و یا از طریق عرضه‌ی سهام تأمین می‌شود. تأمین مالی از طریق استقراض مشکلات فراوانی دارد. فرض کنید شرکتی برای اجرای طرحی از بانک تقاضای وام می‌کند. در اولین قدم باید طرح خود را به همراه تقاضا برای دریافت وام به بانک ارسال کند. بانک پس از بررسی، کارشناسان خود را برای بازدید و ارزیابی به محل اجرای طرح می‌فرستد. در صورتی که هیچ‌گونه مشکلی از دید کارشناسان بانک وجود نداشته باشد، تازه، بانک اسنادی را برای تضمین بازپرداخت وام از شرکت مطالبه می‌کند و پس از انجام تشریفات و مراحل قانونی، وام را می‌پردازد. البته شرکت پس از دریافت وام باید مطابق برنامه‌ی بانک، اقساط وام دریافتی و بهره‌ی آن را پرداخت نماید. این فرآیند علاوه بر این که به زمان بسیار طولانی نیاز خواهد داشت هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم بسیار زیادی را نیز همراه دارد، از جمله این که بازپرداخت اقساط همراه با بهره‌ی آن، فشار سنگین و ریسک

بالایی را به شرکت تحمیل می‌کند.

اما راه دیگر تأمین مالی، عرضه‌ی سهام است که بسیار آسان خواهد بود. در این روش کافی است شرکت در بورس پذیرفته شده باشد. در این صورت با صدور سهام جدید، این سهام به سرعت به فروش می‌رسد و تأمین مالی به سهولت و سرعت انجام می‌گیرد. در این صورت شرکت نه تنها اقساطی را پرداخت نمی‌کند بلکه شرکایی دارد که در صورت بروز مشکل شرکت را حمایت خواهند کرد.

بخش دوم: بازار اوراق بهادار چگونه اداره می‌شود؟

بخش‌های نظارتی و اجرایی بازار اوراق بهادار

بازار اوراق بهادار کشور براساس قانون از دو بخش اساسی تشکیل شده است که عبارت است از:

۱. بخش نظارتی، که شامل شورای عالی بورس و اوراق بهادار و سازمان بورس و اوراق بهادار است.

۲. بخش اجرایی، که بورس‌های اوراق بهادار را در بر می‌گیرد.

بخش نظارتی، فعالیت‌های بازار اوراق بهادار کشور را مدوّن و بر اجرای آن نظارت می‌کند و بخش اجرایی مسئولیت داد و ستد اوراق بهادار را بر عهده دارد. قانون بازار اوراق بهادار که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و شورای نگهبان نیز آن را تأیید کرده است معیار فعالیت همه‌ی افرادی است که می‌خواهند در این بازار فعالیت داشته باشند. براساس این قانون، شورا به عنوان عالی‌ترین رکن سیاست‌گذاری و نظارت، و سازمان بورس به عنوان بازوی اجرایی شورا در امر نظارت بر بازار، فعالیت می‌کند و شرکت بورس اوراق بهادار تهران متولی بخش اجرایی است که وظیفه‌ی فراهم کردن بازاری شفاف، عادلانه و کارآ برای داد و ستد اوراق بهادار را بر عهده دارد.

ارکان بازار اوراق بهادار

سیستم نظارت بر بازار سرمایه‌ی کشور از ارکان زیر تشکیل شده است:

۱- شورای عالی بورس

۲- هیئت مدیره

۳- رئیس سازمان

۴- حسابرس/بازرس

۱- شورای عالی بورس

شورای عالی بورس بالاترین رکن بازار اوراق بهادار و اصلی‌ترین وظیفه‌ی آن تصویب سیاست‌های کلان بازار است. مصوبات شورا پس از تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی، که ریاست شورا را نیز بر عهده دارد، قابل اجراست. شورا دارای اختیارات وسیعی است که برخی از آنها عبارت است از:

- انتخاب اعضای هیئت مدیره‌ی سازمان
 - صدور، تعلیق و لغو مجوز بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس
 - انتخاب حسابرس/بازرس
 - انتخاب اعضای هیئت داوری
 - اعطای مجوز پذیرش اوراق بهادار خارجی در بورس
 - کلیه‌ی اموری که به تشخیص هیئت وزیران به بازار اوراق بهادار مربوط می‌شود.
- اعضای شورا عبارتند از:

۱. وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئیس شورا)
۲. وزیر بازرگانی
۳. رئیس کل بانک مرکزی
۴. رؤسای اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون
۵. رئیس سازمان بورس، که به عنوان دبیر شورا و سخنگوی سازمان انجام وظیفه می‌کند

۶. دادستان کل کشور یا معاون وی
 ۷. یک نفر نماینده از طرف کانون‌ها^۱
 ۸. سه نفر خبره‌ی مالی، منحصرأ از بخش خصوصی، با مشورت تشکل‌های حرفه‌ای بازار اوراق بهادار به پیشنهاد وزیر اقتصاد و دارایی و تصویب هیئت وزیران
 ۹. یک نفر خبره، منحصرأ از بخش خصوصی، به پیشنهاد وزیر ذیربط و تصویب هیئت وزیران برای هر بورس
- معیار تصمیم‌گیری در شورا با رأی‌گیری است. بر این اساس هر پیشنهاد در صورتی که اکثریت افراد به آن رأی دهند اجرا خواهد شد.

۲- هیئت مدیره

سازمان بورس و اوراق بهادار یک مؤسسه‌ی مستقل عمومی و غیر دولتی است. این سازمان بر کلیه‌ی فعالیت‌های بازار اوراق بهادار و مراکز وابسته به آن نظارت دارد. در رأس این سازمان هیئت مدیره قرار دارد که دارای ۵ عضو است. اعضای هیئت مدیره افرادی امین و دارای حسن شهرت و تجربه‌ی لازم در رشته‌ی مالی هستند. این افراد به پیشنهاد رئیس شورای بورس (وزیر امور اقتصادی و دارایی) و تصویب شورا برای مدت ۵ سال انتخاب می‌شوند و پس از انتخاب، حکم آنها را وزیر اقتصاد (رئیس شورا) صادر می‌کند. هیئت مدیره دارای وظایف و اختیاراتی است که برخی از آنها عبارت از:

۱. نظارت بر حسن اجرای قانون و مقررات مربوط؛
۲. ثبت و صدور مجوز عرضه‌ی عمومی اوراق بهادار و نظارت بر آن؛
۳. اتخاذ تدابیر لازم برای پیش‌گیری از وقوع تخلفات در بازار اوراق بهادار؛
۴. اتخاذ تدابیر ضروری و انجام اقدامات لازم به منظور حمایت از حقوق و منافع سرمایه‌گذاران در بازار اوراق بهادار؛
۵. نظارت بر سرمایه‌گذاری اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی در بورس.

۱- همان طور که صنف‌های مختلف اتحادیه‌هایی دارند که به نمایندگی از آنها با مراکز قانونی و اعضاء ارتباط برقرار می‌کنند. کانون‌ها نیز در بازار سرمایه برای گروهی از فعالان مانند معامله‌گران، بازارگردانان، مشاوران و... تشکیل شده است.

۳- رئیس سازمان

رئیس سازمان همان رئیس هیئت مدیره‌ی سازمان بورس است که از بین اعضای هیئت مدیره و توسط آنان با تأیید شورا برای مدت ۳۰ ماه تعیین می‌شود. رئیس سازمان بالاترین مقام اجرایی و نماینده‌ی سازمان نزد کلیه‌ی مراجع است. وی وظیفه‌ی اجرا و نظارت بر تمام امور داخلی و اداری سازمان از جمله اختیار استخدام و انفصال موقت یا دائم کارکنان و تعیین شغل و سمت و حقوق و مزایا و ترفیع آنها را بر عهده دارد.

۴- حسابرس/بازرس

حسابرس/بازرس سازمان از بین مؤسسات حسابرسی عضو جامعه‌ی حسابداران رسمی برای مدت یک سال توسط شورا انتخاب می‌شود. شورا در هر زمان که بخواهد می‌تواند حسابرس/بازرس را ضمن تعیین جانشین از کار برکنار کند. حسابرس/بازرس موظف است هرگونه کوتاهی در ارائه‌ی اطلاعات مهم از سوی اعضای هیئت مدیره یا موارد مربوط به عدم رعایت قوانین و مقررات را در گزارش خود منعکس نماید.

بخش سوم: سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار

نحوه‌ی سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار

مثل هر معامله‌ای، خرید و فروش سهام نیز قوانین خاص خود را دارد. قاعده‌ی بورس برای معامله به این صورت است که هیچ‌کس نمی‌تواند شخصاً برای خرید و فروش سهام به تالار بورس مراجعه کند، بلکه کلیه‌ی معاملات در بورس از طریق "کارگزاران بورس" صورت می‌گیرد. کارگزاران افراد آگاه، خبیره و کارکشته‌ای هستند که به‌طور مرتب تغییرات شرکت‌های بورسی را مطالعه و اخبار اقتصادی و سیاسی کشور و دنیا را دنبال می‌کنند. اینان، علاوه بر داشتن تخصص و آگاهی لازم، افرادی مطمئن و خوشنام هستند و هرگز سابقه‌ی تخلفات مالی ندارند. همه‌ی معاملات در بورس از طریق کارگزاری‌ها انجام می‌پذیرد. کارگزاری‌ها در قبال خدماتی که انجام می‌دهند درصدی از ارزش معاملات را به عنوان حق کارگزاری دریافت می‌کنند. بورس اوراق بهادار براساس ویژگی‌ها و توانایی‌های این افراد و قبول شدن آنها در آزمونی که برگزار می‌کند، به آنها مجوز فعالیت می‌دهد. همین امر سبب می‌شود تا هم خریداران و فروشندگان و هم بورس از انجام قانونی معاملات که انجام می‌گیرد مطمئن باشند. البته در صورتی که کارگزاران تخلف کنند، بر حسب مورد و نوع تخلف، جریمه و تنبیه می‌شوند و حتی ممکن است امتیاز کارگزاری را از دست بدهند. کارگزاران برای

فعالیت خود و مراجعه‌ی مشتری‌ها دفاتری را افتتاح می‌کنند که به دفاتر کارگزاری معروفند. کلیه‌ی فعالیت‌های کارگزاران از طریق این دفاتر صورت می‌گیرد. با توجه به اهمیت وجود کارگزاران، در ادامه با فعالیت‌های آنها بیشتر آشنا می‌شویم.

خرید و فروش اوراق بهادار

اولین کاری که هر شخص برای ورود و فعالیت در بورس باید انجام دهد این است که به یک کارگزار مراجعه و کد معاملاتی دریافت کند. این کد که داشتن آن در هنگام خرید و فروش لازم است، متشکل از سه حرف اول نام خانوادگی فرد به همراه یک عدد ثابت می‌باشد. برای مثال فردی که نام خانوادگی او اشرافی است کد او می‌تواند اشر ۰۰۶۰۱ باشد. همان طور که افراد با مراجعه به بانک و افتتاح حساب، شماره‌ی حسابی دریافت می‌کنند تا دریافت و پرداخت آنها توسط بانک به سهولت و آسانی صورت پذیرد، با استفاده از "کد بورس" نیز کار خرید و فروش افراد آسان‌تر و با سرعت بیشتری انجام می‌شود. برای دریافت کد معاملاتی، افراد می‌توانند با ارائه‌ی فتوکپی شناسنامه (کارت ملی) و کد ملی خود به کارگزاری‌ها، کد مورد نظر را دریافت دارند.

تکمیل فرم درخواست خرید سهام

برای خرید سهام پس از مراجعه به کارگزاری، ابتدا کارگزار فرم درخواست خرید را در اختیار مشتری قرار می‌دهد که حتماً باید توسط خریدار تکمیل شود. در این فرم مشخصات خریدار، نام شرکت، تعداد سهام، مبلغ سرمایه‌گذاری، تعیین قیمت و نوع سهم گنجانده شده است. البته مشتری می‌تواند قیمت خاصی را برای خرید به کارگزار اعلام کند؛ برای مثال می‌تواند قید کند که تا سقف هر سهم ۱۵۰ تومان برای او سهام خریداری شود و یا این که به کارگزار اجازه دهد تا به قیمت روز (قیمت تابلو) برایش خرید کند. فرم درخواست خرید، فرمی سه نسخه‌ای است که نسخه‌ی اول و سوم آن در اختیار کارگزار قرار می‌گیرد و نسخه‌ی دوم آن به خریدار داده می‌شود. نمونه‌ای از این فرم در صفحه‌ی بعد درج شده است.

نمونه‌ی فرم درخواست خرید

بورس اوراق بهادار تهران

فرم درخواست خرید

اوراق بهادار

شماره ۱۶۴۲۶۹	نام و کد شرکت کارگزاری	شماره سفارش
تاریخ		

خواهشمند است اوراق بهادار مربوط به شرکت‌های مندرج در ذیل را به:

نام: نام خانوادگی:

نام پدر: شماره شناسنامه: سال تولد:

صادره از: شماره تلفن:

شماره‌ی ملی (۱۰ رقمی): کدپستی (۱۰ رقمی):

نشانی:

کد خریدار: خریداری فرمایید.

سهم	حق تقدم	نام شرکت	تعداد	مبلغ سرمایه‌گذاری	حداکثر قیمت
☐	☐				
☐	☐				
☐	☐				

مبلغ ریال طی فیش بانکی تعداد فقره چک به شماره
 عهده بانک به ضمیمه تسلیم می‌گردد و بدینوسیله تعهد مینمایم هر مبلغ کسری را بابت خرید سهام با کارمزد بپردازم.
 ضمناً مسئولیت هرگونه اشتباه در درج اطلاعات به عهده‌ی اینجانب (درخواست‌کننده) است.

ملاحظات و شرایط ویژه:

محل امضای خریدار:	شرکت کارگزاری:
امضاء:	وصول اوراق بهادار احراز هویت خریدار و دریافت سفارش فوق تأیید و طبق آن عمل خواهد شد. دقیقه: امضاء:

نسخه اول - کارگزار	نسخه دوم - خریدار
--------------------	-------------------

دریافت اعلامیه‌ی خرید

پس از این که فرم درخواست خرید تحویل کارگزار شد، در صورتی که سهام مورد نظر مشتری قابل خرید باشد، کارگزار اقدام به خرید آن می‌کند. بعد از گذشت چند روز، اعلامیه‌ی خرید که در واقع سند رسمی خرید سهام در بورس است آماده می‌شود. در این فرم نام سهامدار، نام و نماد شرکت خریداری شده، تعداد سهام، مبلغ تمام شده و برخی اطلاعات دیگر ثبت شده است. خریدار با داشتن این فرم می‌تواند جهت دریافت فرم اصلی سهم خریداری شده اقدام نماید.

نمونه‌ی فرم اعلامیه خرید

بسمه تعالی

بورس اوراق بهادار تهران

اعلامیه خرید و فروش - تابلو اصلی

تاریخ:

شماره:

نماد شرکت:

بدینوسیله تأیید می‌نماید که سهام مشروح ذیل در این تاریخ به وسیله امضاء کنندگان زیر در جلسه رسمی بورس اوراق بهادار تهران معامله شده است.

کد فروشنده: نام فروشنده:

شماره شناسنامه: صادره: نام پدر:

نام شرکت	تعداد	نرخ (ریال)	جمع کل معامله (ریال)
<p>کسرمی شود } ۰/۴ درصد کارمزد کارگزار ۰/۲۵ درصد تسهیلات جمع کل دریافتی</p>			

کد کارگزار فروشنده:

مهر و امضاء:

تکمیل فرم درخواست فروش

برای فروش سهام نیز فروشنده باید به کارگزار مراجعه نماید. اما این بار به جای یک فرم باید دو فرم را تکمیل کند. فرم اول فرم وکالت نامه‌ی فروش است که توسط فروشنده کامل می‌شود. از آنجا که در زمان انتقال سهم به فرد دیگر؛ فروشنده حضور ندارد تا سند مربوطه را امضا کند فروشنده از طریق فرم وکالت نامه این اجازه را به کارگزار می‌دهد تا به وکالت از او سند را امضا نماید. پس از تکمیل فرم وکالت نامه، فروشنده باید فرم فروش سهام را تکمیل کند. در این فرم نیز مشخصاتی همانند فرم خرید وجود دارد.

نمونه‌ی فرم درخواست فروش

بسمه تعالی

تاریخ:

بورس اوراق بهادار تهران

شماره:

اعلامیه خرید و فروش - تابلو اصلی

نماد شرکت:

بدینوسیله تأیید می‌نماید که سهام مشروح ذیل در این تاریخ به وسیله امضاء کنندگان زیر در جلسه رسمی بورس اوراق بهادار تهران معامله شده است.

نام فروشنده:

کد فروشنده:

نام پدر:

صادره:

شماره شناسنامه:

نام شرکت	تعداد	نرخ (ریال)	جمع کل معامله (ریال)

۰/۴ درصد کارمزد کارگزار

نیم درصد مالیات

۰/۲۵ درصد تسهیلات

جمع کل دریافتی

کسرمی شود

کد کارگزار فروشنده:

مهر و امضاء:

هزینه‌ی خرید و فروش

مطابق قانون، مشتریان باید برای انجام معاملات اوراق بهادار به مراکزی که خدمات ارائه می‌دهند کارمزدهایی به شرح زیر پرداخت می‌کنند:

۱. کارمزد کارگزاران

کارگزاران درصدی از هر معامله را بابت کاری که انجام می‌دهند دریافت می‌کنند. این مبلغ معادل ۴ در هزار (۰/۴ درصد) ارزش معامله تا سقف ۱۰۰ میلیون ریال است که توسط فروشنده و خریدار به نسبت مساوی پرداخت می‌شود.

۲. کارمزد سازمان

سازمان بورس بابت حق نظارت بر معاملات، معادل یک در هزار (۰/۱ درصد) ارزش هر معامله را، تا سقف ۲۰۰ میلیون ریال، دریافت می‌کند. ۶۰ درصد این مبلغ توسط فروشنده و ۴۰ درصد آن توسط خریدار پرداخت می‌شود.

۳. کارمزد بورس

شرکت بورس بابت شرایط و امکاناتی که برای انجام معاملات فراهم کرده است کارمزدی معادل ۱/۴ در هزار (۰/۱۴ درصد) ارزش هر معامله را تا سقف ۲۰۰ میلیون ریال دریافت می‌کند، ۶۰ درصد این مبلغ توسط فروشنده و ۴۰ درصد توسط خریدار پرداخت می‌شود.

۴. کارمزد شرکت سپرده‌گذاری

شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه‌ی وجوه، بابت تسویه حساب‌های هر معامله، کارمزدی معادل یک در ده هزار (۰/۰۱ درصد) ارزش هر معامله را تا سقف ۲۰۰ میلیون ریال دریافت می‌دارد. ۶۰ درصد از این مبلغ توسط فروشنده و ۴۰ درصد توسط خریدار پرداخت می‌شود.

۵. مالیات نقل و انتقال

فروشنده‌ی اوراق بهادار در هر معامله مبلغ ۵ در هزار (۰/۵ درصد) ارزش معامله را بابت مالیات پرداخت خواهد کرد. به جز این مالیات، سهامداران مالیات دیگری پرداخت نمی‌کنند.

بدین ترتیب، مجموع کارمزدی که خریدار اوراق بهادار پرداخت می‌کند ۰/۶۵ درصد ارزش معامله و کارمزد پرداختی فروشنده با احتساب ۰/۵ در صد مالیات معادل ۱/۱۵ درصد ارزش هر معامله می‌باشد.

اوراق قابل داد و ستد در بورس اوراق بهادار

۱. سهام

هر سهم بیانگر درصدی از مالکیت صاحب آن در شرکت است. وقتی فردی در کارخانه یا بنگاهی شریک می‌شود به او سندی تعلق می‌گیرد که مشخص کننده‌ی میزان مشارکت او در کارخانه است، به این سند "سهم" می‌گویند. افرادی که سهام شرکت‌ها را خریداری می‌کنند در حقیقت در کلیه‌ی امکانات و منافع شرکت، به نسبت سهم خریداری شده، شریک شده‌اند. سهم شرکت‌های بورسی که مردم خریداری می‌کنند "سهام عادی" نام دارد. سهام عادی میزان شراکت، تعهدات و منافع دارنده‌ی آن را مشخص می‌کند و در صورت ورشکستگی شرکت، سهامدار تعهد و مسئولیتی اضافه بر میزان پرداخت شده برای سهام شرکت را ندارد.

۲. اوراق قرضه

سندی که براساس آن صادر کننده به خریدار بدهکار می‌شود "اوراق قرضه" نام دارد. اوراق قرضه دارای سر رسید است و مبلغ آن در زمان سر رسید به وسیله‌ی صادر کننده پرداخت می‌شود. به این اوراق بهره تعلق می‌گیرد. دارندگان اوراق قرضه به دلیل این که فقط به شرکت وام داده‌اند و در زمان سر رسید اصل پول خود را دریافت

می‌کنند، هیچ‌گونه حق مالکیت و یا حق رأی در شرکت ندارند. در ایران اوراق قرضه به علت مغایرت آن با شرع (ربوی بودن آن) منتشر نمی‌شود.

۳. اوراق مشارکت

اوراق مشارکت با مجوز سازمان بورس برای تأمین بخشی از منابع مالی مورد نیاز طرح‌های سودآور تولیدی و خدماتی، توسط سازمان مجری طرح، منتشر می‌شود. اوراق مشارکت در ایران جایگزین اوراق قرضه شده است. تفاوت اوراق مشارکت و اوراق قرضه در این است که اولاً در اوراق مشارکت وجوه دریافتی حتماً باید در طرح‌های مشخص تولیدی، عمرانی یا خدماتی به‌کار گرفته شود اما در اوراق قرضه برای وام‌گیرنده محدودیتی در نحوه‌ی مصرف وجوه وجود ندارد و او مختار است وجوه حاصل از فروش اوراق قرضه را در هر کاری که تمایل داشته باشد به‌کار گیرد؛ ثانیاً اوراق قرضه بهره‌ی ثابت دارند، اما اوراق مشارکت علاوه بر داشتن نرخ سود علی‌الحساب تضمین شده‌ای که اوراق را با آن نرخ شناسایی می‌کنند (برای مثال اوراق مشارکت ۱۵٪ ایران خودرو)، در صورتی که در پایان اجرای طرح مورد نظر سود پروژه یا طرح بیشتر از نرخ علی‌الحساب باشد سود باقی‌مانده به نسبت اوراق مشارکت بین افراد تقسیم می‌شود. در بورس‌های خارجی اوراق قرضه و در بورس ایران اوراق مشارکت قابلیت خرید و فروش دارند.

بخش چهارم: اصطلاحات رایج در بورس اوراق بهادار

اصطلاحات رایج در بورس اوراق بهادار

انجام هر فعالیتی مستلزم آن است که در وهله‌ی اول فرد با اصطلاحات رایج آن فعالیت آشنا شود. فرض کنید می‌خواهید رانندگی یاد بگیرید. ابتدا باید با مفهوم فرمان، کلاچ، ترمز، دنده و ... آشنا شوید و سپس چگونگی کاربرد و نحوه‌ی استفاده از هر یک از آنها را در عمل بیاموزید، یعنی رانندگی را بیاموزید، آنگاه پس از آگاهی کامل و اطمینان پشت فرمان نشسته و آماده‌ی رانندگی شوید. بورس اوراق بهادار نیز از این قاعده مستثنی نیست؛ یعنی هیچ فردی بدون شناخت و آگاهی از اصطلاحات، در این بازار موفق نخواهد بود. البته شناخت و آگاهی از اصطلاحات نیز به تنهایی برای فعالیت در بازار کافی نیست بلکه این امر به عنوان الفبای بازار سرمایه جهت برداشتن هر گامی الزامی است. برای انجام فعالیت توأم با موفقیت لازم است فرد علاوه بر آگاهی کامل از اصطلاحات، نحوه‌ی کاربرد آنها و مهارت‌های عملی و فنی مرتبط با بازار را نیز فرا بگیرد. با توجه به اهمیت این موضوع و به عنوان اولین گام آشنایی با بازار سرمایه، در ادامه شما را با برخی اصطلاحات رایج در این بازار آشنا می‌کنیم.

شرکت

زمانی که مجوز قانونی فعالیت اقتصادی برای یک شرکت صادر شود می‌توان گفت

که آن شرکت تأسیس شده است. شرکت‌ها در چارچوب قانون تجارت دارای انواع مختلف هستند که عبارتند از:

- شرکت سهامی (عام - خاص)؛
- شرکت با مسئولیت محدود؛
- شرکت تضامنی؛
- شرکت مختلط سهامی؛
- شرکت مختلط غیر سهامی؛
- شرکت نسبی؛
- شرکت تعاونی.

از انواع شرکت‌های نام برده شده فقط شرکت‌های سهامی عام قابلیت پذیرش در بورس سهام را داشته و اکنون هم در بورس تهران فعالیت دارند. بنابر این در ادامه به تشریح شرکت سهامی و به ویژه شرکت سهامی عام می‌پردازیم.

شرکت سهامی

زمانی که یک شرکت برای انجام امور تجاری بین حداقل سه نفر، و یا بیشتر، تشکیل می‌شود به آن شرکت سهامی می‌گویند. سرمایه‌ی این شرکت از سهام هم ارزش تشکیل می‌شود. برای مثال سرمایه‌ی شرکت سهامی الف صد میلیون ریال می‌باشد که به صورت صد هزار سهم هزار ریالی توسط صاحبان سهام تأمین گردیده است. مسئولیت صاحبان سهام به نسبت مبلغی است که سهم خریده‌اند؛ بنابراین بدیهی است کسانی که دارای سهام بیشتر و در نتیجه سرمایه‌ی بیشتری هستند، دارای حقوق و مسئولیت زیادتری نیز می‌باشند. شرکت سهامی بر دو نوع است: عام و خاص.

الف. شرکت سهامی خاص

شرکتی که کل سرمایه‌اش در موقع تأسیس از سوی مؤسسان آن تأمین می‌شود شرکت سهامی خاص طبق قانون، نام دارد. سرمایه‌ی این شرکت سهامی خاص در

زمان تأسیس نباید از یک میلیون ریال کمتر باشد.

ب. شرکت سهامی عام

شرکتی که مؤسسان آن قسمتی از سرمایه‌ی شرکت را از طریق فروش سهام به عموم مردم تأمین می‌کنند شرکت سهامی عام نام دارد. سرمایه‌ی شرکت سهامی عام در موقع تأسیس نباید از پنج میلیون ریال کمتر باشد. در شرکت‌های سهامی عام صاحبان سهام می‌توانند سهام خود را به دیگران بفروشند و در واقع مالکیت خود را به آنان منتقل نمایند. در بورس فقط شرکت‌های سهامی عام پذیرفته می‌شوند و افراد با خریدن سهام در سود و زیان این شرکت‌ها سهیم می‌شوند. میزان مشارکت سهامداران حداکثر برابر با ارزش سهام آنهاست.

بورس

بورس مکانی است که کار قیمت‌گذاری و خرید و فروش کالا و اوراق بهادار در آن انجام می‌گیرد. بورس‌ها دارای انواع مختلف هستند که مهم‌ترین آن‌ها بورس کالا و بورس اوراق بهادار است.

۱. بورس کالا

بورسی که در آن کالاهای مختلف مورد معامله قرار می‌گیرد بورس کالا نامیده می‌شود. بورس‌های کالا با توجه به کالایی که در آن‌ها معامله می‌شود نام‌گذاری می‌شوند. برخی از مهمترین بورس‌های کالا عبارتند از بورس فلزات (فولاد، آلومینیوم و...)، بورس محصولات کشاورزی (ذرت، گندم، سویا و...) و بورس نفت.

۲. بورس اوراق بهادار

بورس اوراق بهادار یک بازار متشکل، رسمی و دائمی است که در آن خرید و فروش اوراق بهادار (سهام شرکت‌ها و اوراق مشارکت) تحت ضوابط و مقررات خاصی انجام می‌شود.

اوراق بهادار

هر ورقه‌ای که دارای ارزش پولی باشد اوراق بهادار نامیده می‌شود. برای مثال، بلیط اتوبوس واحد، تمپرِ نامه، اوراق سهام شرکت‌ها و... اوراق بهادار هستند. منظور از اوراق بهاداری که در بورس مورد معامله قرار می‌گیرد اوراقی است که برای تأمین منابع مالی شرکت‌ها صادر می‌شود. از جمله‌ی این اوراق می‌توان اوراق سهام و اوراق مشارکت را نام برد.

سهام

سهام ورقه‌ی بهادار و قابل معامله‌ای است که نشان دهنده‌ی میزان مالکیت فرد در شرکت است. برای مثال اگر یک شرکت ۱/۰۰۰/۰۰۰ سهم منتشر کند و فردی ۱۰۰۰ سهم از این شرکت را خریداری نماید این شخص یک هزارم از مالکیت شرکت را دارا می‌باشد. بر روی ورقه‌ی سهم اطلاعاتی شامل شماره‌ی ثبت، مبلغ سرمایه‌ی ثبت شده و سرمایه‌ی پرداخت شده، نوع سهم، مبلغ اسمی سهم و مقدار پرداخت شده‌ی آن به حروف و عدد مشخص شده است.

گواهی نقل و انتقال سهام

تعداد سهام خریداری شده توسط هر شخص، به همراه سایر اطلاعات مربوط، بر روی ورقه‌ای به نام گواهی سهام درج و در اختیار مالک قرار می‌گیرد با توجه به این که در سال‌های اخیر کل سهام قابل عرضه از سوی شرکت، سپرده‌گذاری می‌شود به خریداران سهام گواهی نقل و انتقال سهام داده می‌شود.

تصویر یک ورقه‌ی سهم

بازار اولیه

فرض کنید افرادی برای سرمایه‌گذاری، زمین بزرگی را خریداری کرده‌اند تا در آن به ساخت آپارتمان بپردازند و آپارتمان‌ها را به متقاضیان بفروشند. در اولین مرحله‌ی فروش آپارتمان‌های نوساز "بازار اولیه" شکل گرفته است. حال اگر صاحبان جدید این آپارتمان‌ها به هر دلیل اقدام به فروش ملک خود بنمایند "بازار ثانویه" شکل خواهد گرفت. درک مفهوم بازار اولیه و ثانویه به همین معناست. پس بازار اولیه زمانی شکل می‌گیرد که دارایی برای اولین بار مورد معامله واقع شود و در شرایطی که همان دارایی برای بارهای بعدی مورد معامله قرار گیرد بازار ثانویه تشکیل شده است. برای فروش اوراق بهادار نیز همین شرایط حاکم است. بازاری که در آن اوراق بهادار شرکت‌ها برای اولین بار عرضه و فروخته می‌شود بازار اولیه نام دارد. در این بازار شرکت به‌طور مستقیم سرمایه‌ی مورد نیاز خود را از طریق فروش سهام به مردم تأمین می‌کند. خرید سهام در این بازار از طریق "پذیره‌نویسی" انجام می‌شود. پذیره‌نویسی از طریق بانکی که نماینده‌ی شرکت است و یا سایر مؤسسات مجاز انجام می‌پذیرد. در این بازار همیشه یک طرف معامله شرکت است؛ به عبارت دیگر فروشنده‌ی اوراق در این بازار همیشه شرکت‌ها هستند.

بازار ثانویه

دارایی‌هایی که ابتدا در بازار اولیه مورد معامله قرار گرفته است در بورس، که در اینجا بازار ثانویه است، دوباره مورد معامله قرار می‌گیرد. برای مثال اگر فردی بخواهد سهامی را که برای اولین بار شرکتی عرضه و او خریداری کرده است در بین سرمایه‌گذاران بعدی به فروش برساند باید به بورس یا بازار ثانویه مراجعه نماید. پس می‌توان گفت که تمام معاملات سهام در بورس جزء معاملات بازار ثانویه هستند. در این بازار اوراق بهادار بین سرمایه‌گذاران معامله می‌شود و شرکت در آن نقشی ندارد.

قیمت اسمی

براساس قانون تجارت ایران، قیمت اولیه‌ی هر سهم از سهام شرکت‌های سهامی عام

نباید از ده هزار ریال یا یک هزار تومان بیشتر باشد. به این قیمت که مبنای محاسبات است قیمت اسمی می‌گویند در حال حاضر قیمت اسمی سهام شرکت‌های سهامی عام در ایران معادل ۱۰۰۰ ریال در نظر گرفته می‌شود.

سرمایه‌ی قانونی

جمع قیمت اسمی کلیه‌ی سهام شرکت، سرمایه‌ی قانونی آن شرکت را تشکیل می‌دهد.

نماد

برای شناسایی آسان‌تر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، به هر شرکت کدی داده می‌شود که به آن نماد می‌گویند. نماد از حرف اول گروهی که نشان‌دهنده‌ی صنعتی است که شرکت در آن قرار دارد و خلاصه‌ای از نام آن شرکت تشکیل شده است. برای مثال حرف اختصاری گروه شرکت‌های سیمانی (س) مثل سفارس (سیمان فارس) و گروه شرکت‌های قندی (ق) مثل قپارس (قند پارس) و گروه صنایع شیمیایی (ش) مثل شخارک (پتروشیمی خارک) می‌باشد.

شاخص

یکی از نکات مورد توجه برای سرمایه‌گذاری در بورس توجه به شاخص‌هاست. شاخص‌ها اعدادی هستند که وضعیت و روند بازار را در دوره‌های قبل و در حال حاضر نشان می‌دهند. شاخص‌ها دارای انواعی هستند که مهم‌ترین آنها شاخص کل، شاخص بازده نقدی و قیمت، شاخص مالی، شاخص صنعت و شاخص ۵۰ شرکت فعال‌تر است. شاخص بیانگر متوسط یا میانگین کل بازار است، به عبارت دیگر، شاخص به ما می‌گوید که وضعیت کلی بازار نسبت به روزهای قبل، یا ماه قبل یا سال قبل چگونه است. با مقایسه‌ی شاخص هر روز با یک روز دیگر می‌توان دریافت که نسبت به آن روز خاص روند تغییر کل بازار چگونه بوده است. اعداد شاخص‌ها به‌طور مرتب از طریق سایت بورس، روزنامه‌ها، رادیو و تلویزیون به آگاهی عموم می‌رسد.

شاخص کل قیمت

شاخص کل قیمت، عددی است که سطح عمومی قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس را نشان می‌دهد. اگر تغییر شاخص مثبت باشد به آن معناست که قیمت‌ها نسبت به روز قبل افزایش داشته است، و اگر تغییر شاخص منفی باشد بیانگر آن است که قیمت‌ها نسبت به روز قبل کاهش یافته است. برای مثال، اگر امروز شاخص ۹۷۵۰ است و دیروز ۹۷۰۰ بوده است، نشان آن است که امروز بازار ۵۰ واحد رشد کرده است (متوسط قیمت سهام کل بازار)

شاخص بازده نقدی و قیمت (شاخص بورس)

شاخص بازده نقدی و قیمت که به عنوان شاخص بورس نیز شناخته می‌شود یکی از بهترین شاخص‌ها برای بررسی روند و جهت حرکت بازار است. تغییرات این شاخص نشان دهنده‌ی تغییرات متوسط سطح قیمت شرکت‌ها و نیز بازدهی حاصل از تقسیم سود آنهاست. بنابراین شاخص مزبور نه تنها تغییرات قیمت را نشان می‌دهد بلکه سود تقسیمی شرکت‌ها را نیز لحاظ می‌کند.

شاخص مالی

شاخص مالی عددی است که سطح عمومی قیمت سهام شرکت‌های غیر صنعتی (سرمایه‌گذاری، خدمات مالی و واسطه‌گری مالی) را نشان می‌دهد.

شاخص صنعت

شاخص صنعت عددی است که سطح عمومی قیمت سهام شرکت‌های غیر مالی را نشان می‌دهد. این شاخص متوسط تغییرات قیمت سهام شرکت‌های صنعتی و تولیدی را بیان می‌کند.

شاخص ۵۰ شرکت فعال تر

بورس معمولاً هر سه ماه یک بار از بین کلیه‌ی شرکت‌های فعال در بورس، ۵۰ شرکت

را که نسبت به سایر شرکت‌ها وضعیت مالی و معاملاتی بهتری داشته‌اند و میزان نقد شوندگی سهام آنها بالاتر بوده است انتخاب می‌کند و براساس آن، شاخصی را محاسبه و اعلام می‌کند. این شاخص روند تغییرات قیمت ۵۰ شرکت مشخص شده را نشان می‌دهد. اگر تغییرات این شاخص مثبت باشد بدان معناست که این شرکت‌ها نسبت به قبل وضعیت بهتری دارند و اگر منفی باشد به معنی آن است که وضعیت آنها نسبت به قبل بدتر شده است.

در شاخص‌های قبلی، تمام سهام موجود در بورس در محاسبه‌ی شاخص مورد استفاده قرار می‌گرفت اما در اینجا تنها سهام برتر در محاسبه‌ی شاخص به کار می‌رود.

شرکت‌های سرمایه‌گذاری

شرکت‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌هایی هستند که اوراق بهادار خود را در بازار عرضه می‌کنند و با منابع جمع‌آوری شده توسط سرمایه‌گذاران، در سهام شرکت‌های موجود در بورس و یا شرکت‌های خارج از بورس سرمایه‌گذاری می‌کنند. این شرکت‌ها از محل درآمدی که کسب می‌کنند به سهامداران خود سود می‌دهند. شرکت سرمایه‌گذاری توسعه‌ی صنایع بهشهر، شرکت سرمایه‌گذاری بانک ملی و شرکت سرمایه‌گذاری توسعه‌ی صنعتی ایران نمونه‌هایی از شرکت‌های سرمایه‌گذاری هستند.

شرکت‌های غیر سرمایه‌گذاری

شرکت‌های غیر سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی، بازرگانی، یا خدماتی هستند که در صنعت خاصی فعالیت دارند و افراد می‌توانند به‌طور مستقیم در آنها سرمایه‌گذاری کنند. برای مثال شرکت‌های ایران خودرو، سایپا و سیمان تهران جزء شرکت‌های غیرسرمایه‌گذاری هستند.

از زاویه‌ی دیگر شرکت‌ها را می‌توان به شرکت‌های مالی و غیر مالی طبقه‌بندی کرد. گروه اول شامل شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها و لیزینگ‌هاست و گروه دوم شرکت‌های تولیدی و بازرگانی را در بر می‌گیرد.

شرکت‌های هلدینگ

شرکت‌هایی که با هدف در اختیار گرفتن مدیریت دیگر شرکت‌ها تشکیل می‌شوند، شرکت‌های هلدینگ نام دارند. این شرکت‌ها با خرید تعداد زیادی از سهام دیگر شرکت‌ها حق رأی بالایی را برای خود ایجاد می‌کنند، سپس با حضور در مجمع سالیانه‌ی شرکت، با حق رأی بالایی که دارند یک یا چند نفر از اعضای هیئت مدیره‌ی آن شرکت‌ها را انتخاب نموده از طریق این اعضا، اداره‌ی آن شرکت‌ها را در اختیار خود می‌گیرند.

مجمع

گردهمایی مدیران و سهامداران شرکت‌ها در پیرامون مسائل مختلف مربوط به شرکت‌ها را مجمع می‌گویند. مجامع بر دو نوع عادی یا سالانه و فوق العاده هستند.

مجمع عمومی عادی (سالانه)

حداکثر چهار ماه بعد از پایان سال مالی، سهامداران و مدیران شرکت‌ها برای ارائه‌ی وضعیت مالی و تعیین تکلیف صورت‌های مالی، جلسه‌ای را تشکیل می‌دهند که به آن مجمع سالانه و یا مجمع عمومی سالانه (عادی) گفته می‌شود. در این مجمع هیئت مدیره گزارش خود را به همراه صورت‌های مالی سال گذشته به سهامداران ارائه می‌دهد و سهامداران در مورد مقدار و چگونگی تقسیم سود اعلام نظر و رأی‌گیری می‌کنند؛ در نهایت آنچه مورد تأیید سهامداران قرار بگیرد اجرا می‌شود. به‌علاوه در این مجمع در خصوص انتخاب بازرس و حسابرس رأی‌گیری به عمل می‌آید.

مجمع عمومی فوق العاده

به‌جز مجمع عمومی سالانه (عادی) هر مجمع دیگری که تشکیل شود به آن مجمع فوق العاده می‌گویند. مجمع فوق العاده معمولاً برای انتخاب هیئت مدیره‌ی جدید، افزایش سرمایه، تغییر آدرس شرکت و برخی موارد دیگر تشکیل می‌شود. تصمیمات در مجمع فوق العاده نیز از طریق رأی‌گیری از سهامداران انجام می‌پذیرد.

سال مالی

شرکت‌ها برای فعالیت‌ها و تهیه‌ی صورت‌های مالی خود، یک دوره‌ی زمانی یک ساله را با آغاز و پایان مشخص تعیین می‌کنند که به آن سال مالی شرکت گفته می‌شود. سال مالی اکثر شرکت‌های بورس از ابتدای فروردین هر سال تا پایان اسفند ماه همان سال، و برای شرکت‌های سرمایه‌گذاری و خدمات مالی، به خاطر نوع فعالیت آنها، از ابتدای مهرماه تا پایان شهریور ماه یا از ابتدای دی‌ماه تا پایان آذرماه تعیین می‌شود. سود و زیان شرکت‌ها معمولاً پس از پایان سال مالی شرکت‌ها محاسبه و اعلام می‌شود. پس از پایان این دوره‌ی یک ساله، هیئت مدیره گزارش کار خود را اعلام می‌دارد و سهامداران نیز در پایان سال مالی از وضعیت مالی و سود و زیان یک ساله‌ی شرکت آگاه می‌شوند.

سرمایه

سرمایه عبارت است از حق صاحبان یک شرکت نسبت به دارایی آن شرکت. سرمایه‌ی شرکت از کم کردن مجموع بدهی‌ها از جمع دارایی‌های آن به دست می‌آید؛ به عبارت دیگر، پس از پرداخت تمام بدهی‌ها و تعهدات یک شرکت آنچه از دارایی‌ها باقی می‌ماند متعلق به صاحبان آن شرکت است.

بدهی

بدهی‌های یک شرکت جمع مطالبات اشخاص یا بستانکاران از آن شرکت است.

دارایی

دارایی یک شرکت عبارت است از کلیه‌ی اموال و حقوقی که دارای ارزش پولی باشند. این دارایی‌ها ممکن است عینی و مشهود باشد، مثل زمین، ساختمان، وجه نقد و موجودی کالا؛ و یا به صورت حقوق مالی و امتیازات غیر قابل رویت باشد، مثل سرقفلی و مطالبات اشخاص.

افزایش سرمایه

شرکت‌ها برای اجرای طرح‌های جدید و یا گسترش فعالیت‌های خود به منابع مالی جدید نیاز دارند. این وجوه به روش‌های مختلفی تأمین می‌گردد. یکی از شیوه‌های تأمین مالی، افزایش سرمایه است که در نتیجه‌ی آن تعداد سهام شرکت افزایش می‌یابد. برای افزایش سرمایه، هیئت مدیره در مجمع عمومی فوق العاده، علت افزایش سرمایه و شیوه‌ی به‌کارگیری و بازدهی مورد انتظار آن را شرح می‌دهد و در صورتی که سهامداران طرح توجیهی هیئت مدیره را تصویب کنند، افزایش سرمایه اجرا می‌شود. مهم‌ترین روش‌های افزایش سرمایه، افزایش سرمایه به روش جایزه (سود انباشته) و از محل آورده می‌باشد.

افزایش سرمایه به روش جایزه (سود انباشته)

هیئت مدیره‌ی شرکت‌ها به دلایل مختلف قسمتی از سود شرکت را به‌صورت انباشته نگهداری می‌کنند. این سود متعلق به سهامداران است. در زمان افزایش سرمایه، شرکت از محل همین انباشته‌ها به سهامداران سهام جدید می‌دهد. میزان دریافت سهام جدید توسط هر فرد بستگی به تعداد سهام قبلی او دارد و از آنجا که شرکت در قبال اعطای سهام جدید از سهامداران پولی دریافت نمی‌کند به آن سهام جایزه می‌گویند.

در اجرای این روش، ثروت سهامداران هیچ تغییری نمی‌کند و فقط تعداد سهام آنها بیشتر می‌شود ولی از نظر دفتری و حسابداری تغییر اندکی در حساب‌های شرکت ایجاد می‌گردد.

افزایش سرمایه از محل آورده

اگر شرکتی بخواهد فعالیت‌های خود را انجام دهد که به منابع مالی جدید نیاز داشته باشد، در صورتی که منابع لازم را برای تأمین این نیاز در اختیار نداشته باشد، ناچار به دریافت منابع جدید از بازار اولیه است. برای انجام این کار شرکت می‌تواند از شیوه‌ی افزایش سرمایه از محل آورده استفاده نماید. این عمل به دو صورت می‌تواند انجام پذیرد:

۱. از طریق اعطای حق تقدم خرید سهام جدید به سهامداران فعلی. در این حالت سهامداران فعلی شرکت در خرید سهام جدید اولویت دارند.
۲. در صورتی که مجمع فوق العاده تصویب کند، شرکت می‌تواند افزایش سرمایه را بدون اعطای حق تقدم به سهامداران موجود، به عموم مردم عرضه کند.

حق تقدم

زمانی که شرکت نیاز به سرمایه‌ی جدید پیدا کند، می‌تواند از طریق فروش سهام، سرمایه‌ی مورد نیاز خود را تأمین کند. از آنجا که سهامداران شرکت مالک شرکت محسوب می‌شوند نسبت به دیگر افراد در هر فعالیت شرکت از اولویت برخوردارند، در این رابطه نیز شرکت برای آنها حقی در نظر می‌گیرد که به آن حق تقدم می‌گویند. برای این کار شرکت از طریق نامه و یا روزنامه سهامداران قبلی خود را در جریان افزایش سرمایه قرار می‌دهد و به نسبت سهامشان حق تقدم برای آنها صادر می‌کند و از ایشان می‌خواهد تا برای افزایش سرمایه‌ی شرکت اقدام به خرید سهام جدید نمایند. در این شرایط سهامدار می‌تواند یکی از سه کار زیر را انجام دهد:

۱. مبلغ حق تقدم را پرداخت و سهام جدید دریافت کند؛
۲. حق تقدم خود را بفروشد و در افزایش سرمایه مشارکت نکند؛
۳. در صورتی که سهامداران قبلی به هر دلیل آمادگی خرید سهام جدید را نداشته باشند برگه‌ی حق تقدم خود را در بازار می‌فروشند؛ و در صورت فراموشی و عدم مراجعه به شرکت به هر دلیل، پس از پایان آن دوره‌ی خاص شرکت خود اقدام به فروش سهام جدید نموده و مزایای حاصل از حق تقدم استفاده نشده را به سهامداران قبلی خود پرداخت می‌کند.

اندوخته (سود انباشته)

هیئت مدیره‌ی شرکت‌ها بخشی از سود سالیانه‌ی شرکت را براساس قانون و یا برای مصارف خاص و موارد غیرقابل پیش‌بینی نگهداری می‌کنند. به این مبالغ اندوخته (سود انباشته) گفته می‌شود.

اندوخته‌ی عادی

زمانی که شرکت برای انجام برخی اقدامات نیاز به اندوخته پیدا می‌کند هیئت مدیره در مجمع دلایل و توجیهات خود را به سهامداران اعلام می‌کند. در صورتی که این دلایل مورد قبول سهامداران واقع شود هیئت مدیره مجاز به نگهداری و اندوخته کردن بخشی از سود شرکت خواهد بود. به این نوع اندوخته که با توافق سهامداران انجام می‌شود اندوخته‌ی عادی می‌گویند.

اندوخته‌ی قانونی

قانون بورس اوراق بهادار شرکت‌ها را موظف کرده است تا در هر دوره ۱۰٪ از سود خود را در شرکت نگهداری کنند و بین سهامداران توزیع نکنند که این مبلغ به عنوان حساب اندوخته‌ی قانونی نگهداری می‌شود. جمع‌آوری این مبلغ تا زمانی که مانده‌ی این حساب به ۵٪ سرمایه شرکت برسد ادامه می‌یابد و پس از این که مانده‌ی حساب اندوخته‌ی قانونی به ۵٪ سرمایه‌ی شرکت رسید فرایند اندوخته کردن سود متوقف می‌شود؛ اما اگر شرکت افزایش سرمایه بدهد باید در دوره‌های بعدی تا رسیدن اندوخته‌ی قانونی به ۵٪ سرمایه جدید، اندوخته کردن را ادامه دهد.

سود هر سهم (EPS)

سود هر سهم سودی است که شرکت به ازای هر سهم به دست می‌آورد. به عبارت دیگر، EPS بیانگر سودی است که در نتیجه‌ی فعالیت‌های یک سال مالی شرکت به هر سهم تعلق می‌گیرد.

معمولاً در ابتدای هر سال مالی مدیران شرکت‌ها براساس برنامه‌ها و فعالیت‌هایی که تنظیم کرده‌اند سود شرکت را در کل و به ازای هر سهم تخمین می‌زنند که البته این تخمین ممکن است تا پایان دوره تغییر کند. فرض کنید شرکتی در زمینه‌ی ساخت خودرو فعالیت می‌کند. مدیران این شرکت با توجه به امکاناتی که در اختیار دارند پیش‌بینی می‌کنند برای سال آینده ۱۰۰۰ دستگاه خودرو تولید کنند. همچنین

با توجه به تقاضای بازار برای خودرو پیش‌بینی می‌کنند که هر دستگاه خودرو را به قیمت ۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال بفروشند. از آنجایی که پیش‌بینی می‌شود جمع کل هزینه‌ی تمام شده‌ی هر اتومبیل ۴۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد، سود شرکت به ازای فروش هر اتومبیل ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال اعلام خواهد شد. اگر عدد ۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال را بر تعداد سهام شرکت تقسیم کنیم آنچه حاصل می‌شود سود پیش‌بینی شده‌ی هر سهم (EPS) خواهد بود.

نکته‌ی قابل توجه این که شرکت‌ها موظف هستند که به محض تغییر پیش‌بینی‌های خود آن را به بازار اعلان نمایند.

تعدیل سود

سود شرکت در طی سال مالی ممکن است کمتر و یا بیشتر از سود پیش‌بینی شده گردد. در این حالت با توجه به مغایرتی که بین سود پیش‌بینی شده و واقعی به وجود می‌آید در سودهای پیش‌بینی شده‌ی قبلی تغییراتی داده می‌شود و سودهای جدید اعلام می‌شود. این تغییرات EPS را تعدیل می‌گویند. در مثال قبل مدیران شرکت خودروسازی براساس امکانات و اطلاعاتی که در اختیار داشتند پیش‌بینی کرده بودند سود شرکت ۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال بشود. اما در طول سال به دلیل گران شدن برخی قطعات وارداتی پیش‌بینی می‌شود هزینه‌ی ساخت هر خودرو از ۴۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال به ۴۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال افزایش یابد. در نتیجه سود شرکت از ۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال به ۸/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال کاهش می‌یابد بدیهی است سود هر سهم شرکت براساس تغییر سود شرکت تعدیل می‌شود و به بازار اعلام می‌گردد.

سود تقسیمی هر سهم (DPS)

پس از آن که سود خالص شرکت مشخص شد، شرکت براساس قانون مبلغی از سود خالص را انباشته می‌کند و آنچه را باقی می‌ماند بین سهامداران تقسیم می‌کند. به این مبلغ، DPS یا سود تقسیمی می‌گویند. از تقسیم سود کل تقسیمی بر تعداد سهام شرکت سود تقسیمی هر سهم به دست می‌آید.

نسبت قیمت به درآمد هر سهم (P/E)

برخی اطلاعات مربوط به شرکت‌ها، به‌طور مرتب در اختیار عموم قرار می‌گیرد. یکی از این اطلاعات نسبت قیمت به درآمد هر سهم (P/E) است. این نسبت به افراد کمک می‌کند تا بتوانند شرکت‌های مختلف یک صنعت را با هم مقایسه کنند. فرض کنید قیمت سهام دو شرکت A, B به‌طور مساوی ۲۰۰۰ ریال است و سود شرکت A برابر ۱۰۰ ریال و سود شرکت B برابر ۲۰۰ ریال می‌باشد بدین ترتیب (P/E) شرکت A برابر ۲۰ ($2000:100=20$) و (P/E) شرکت B برابر ۱۰ ($2000:200=10$) خواهد شد. از مقایسه‌ی این دو شرکت نتیجه می‌گیریم که شرکتی که (P/E) کمتری دارد نسبت به قیمت سهام شرکت، سود بیشتری داشته است. نسبت P/E اطلاعات ارزشمند دیگری را نیز در اختیار سهامداران قرار می‌دهد. به این صورت که سهامداران می‌توانند از دوره‌ی بازگشت سرمایه‌ی خود آگاه شوند. فرض کنید (P/E) شرکتی برابر با ۲ است. این عدد به سهامداران می‌گوید با توجه به سود سالانه‌ای که، با ادامه‌ی روند سودآوری فعلی، عاید آنها خواهد شد دو سال طول می‌کشد تا سرمایه‌ی اولیه‌ای که با آن سهم را خریده‌اند دریافت دارند. در عین حال، P/E تنها معیار برای تصمیم‌گیری در خصوص خرید و فروش یک سهم نیست و در این خصوص، باید به سایر معیارها از جمله امکان رشد بالقوه شرکت و وضعیت مالی و عملیاتی آن نیز توجه کرد.

صف خرید

اگر تعداد زیادی از افراد در یک روز برای خرید سهم معین مراجعه نمایند و فروشنده‌ای نباشد، در اصطلاح می‌گویند صف خرید برای آن سهم تشکیل شده است.

صف فروش

اگر تعداد زیادی از افراد که مالک سهام یک شرکت می‌باشند برای فروش سهام خود مراجعه نمایند و خریداری برای آن نباشد اصطلاحاً می‌گویند برای این سهم صف فروش تشکیل شده است.

بسته شدن نماد

بسته شدن نماد شرکت به معنی متوقف شدن معاملات و حذف موقت نماد آن شرکت از تابلوی بورس است. دلیل این امر آن است که شرکت بورس بعضی مواقع به دلیل وجود ابهام در مورد شرکت و یا انتشار اطلاعات مهم راجع به آن و یا تقسیم سود و یا افزایش سرمایه‌ی شرکت، معاملات آن را تا زمان مشخص شدن وضعیت متوقف می‌کند. مواردی که موجب چنین اتفاقی می‌شود عبارتند از: تعیین اعضای هیئت مدیره، تعدیل EPS، تغییر محل شرکت و افزایش سرمایه. بدیهی است پس از انجام هر یک از موارد یاد شده بلافاصله نماد شرکت باز خواهد شد و معاملات شرکت از سر گرفته می‌شود.

روزنامه‌ی رسمی

یکی از وظایف شرکت‌ها تعیین روزنامه‌ی رسمی است. شرکت‌ها در مجمع عمومی سالانه‌ی خود، روزنامه‌ای را به عنوان روزنامه‌ی رسمی خود تعیین می‌کنند تا از طریق آن کلیه‌ی اخبار مورد نیاز سهامداران، از قبیل زمان و نحوه‌ی پرداخت سود، افزایش سرمایه، تاریخ مجمع و... را به اطلاع سهامداران برسانند.

بازارهای اول و دوم

بورس دارای دو بازار اول و دوم است که هر یک کارکرد و شرایط پذیرش خاص خود را دارند. بازار اول دارای دو تابلو اصلی و فرعی است. پذیرش سهام در هر یک از تابلوهای بازار اول تابع شرایط خاص خود است و برای بازار دوم نیز قانون شرایط و مقررات ویژه‌ای مشخص کرده است. علاوه بر شرایط اختصاصی که برای هر یک از تابلوهای اصلی و فرعی بازار اول و برای بازار دوم مشخص شده است مطابق قانون پذیرش سهام در هر یک از دو بازار ابتدا باید از یک سری شرایط عمومی نیز برخوردار باشد که در ادامه شرایط عمومی و برخی از شرایط حاکم بر پذیرش سهام در هر یک از دو بازار را ذکر می‌کنیم.

شرایط عمومی

سهام عادی برای پذیرش در هریک از بازارها، باید دارای شرایط زیر باشد:

- ۱- نزد سازمان ثبت شده باشد.
- ۲- محدودیت قانونی مؤثر برای نقل و انتقال آن یا اعمال حق رأی توسط صاحبان آن وجود نداشته باشد.
- ۳- با نام و دارای حق رأی باشد.
- ۴- تمام بهای اسمی آن پرداخت شده باشد.

برخی شرایط خاص پذیرش سهام عادی در تابلوی اصلی بازار اول

متقاضی پذیرش سهام در تابلوی اصلی بازار اول، باید دارای شرایط زیر باشد:

- ۱- سهام عام بوده و سرمایه ثبت شده آن از دویست میلیارد ریال کمتر نباشد.
- ۲- تمام سرمایه آن منقسم به سهام عادی بوده و امتیاز خاصی برای بعضی سهامداران در نظر گرفته نشده باشد.
- ۳- در سه دوره مالی متوالی منتهی به پذیرش که حداقل دو دوره آن سال مالی کامل باشد، سودآور بوده و هم‌چنین چشم‌انداز روشنی از تداوم سودآوری و فعالیت شرکت در صنعت مربوطه وجود داشته باشد.
- ۴- زیان انباشته نداشته باشد.
- ۵- سود عملیاتی شرکت در دو دوره مالی منتهی به پذیرش از کیفیت بالایی برخوردار باشد.

برخی شرایط خاص پذیرش سهام عادی در تابلوی فرعی بازار اول

- ۱- سهامی عام بوده و سرمایه ثبت شده آن از یک صد میلیارد ریال کمتر نباشد.
- ۲- براساس آخرین صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده، نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها، حداقل ۲۰ درصد باشد.
- ۳- در دو دوره مالی منتهی به پذیرش، سودآور بوده و هم‌چنین چشم‌انداز روشنی از

تداوم سودآوری و فعالیت شرکت در صنعت مربوطه وجود داشته باشد.

برخی شرایط خاص پذیرش سهام عادی در بازار دوم

متقاضی پذیرش سهام عادی در بازار دوم باید دارای شرایط زیر باشد:

- ۱- سهام عام بوده و سرمایه ثبت شده آن از سی میلیارد ریال کمتر نباشد.
- ۲- براساس آخرین صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده، نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها، حداقل ۱۵ درصد باشد.
- ۳- در یک دوره مالی منتهی به پذیرش، سودآور بوده و هم‌چنین چشم‌انداز روشنی از تداوم سودآوری و فعالیت شرکت در صنعت مربوطه وجود داشته باشد.
- ۴- حداقل دارای یک بازارگردان باشد.

صورت‌های مالی

شرکت‌ها برای نشان دادن وضعیت مالی و عملکرد خود خلاصه‌ای از اطلاعات مالی را در قالب صورت‌های مالی ارائه می‌کنند. به عبارت دیگر، صورت‌های مالی وضعیت مالی موجود و نتیجه‌ی نهایی فعالیت‌های سالانه شرکت‌ها هستند و حسابداران با خلاصه کردن تمام اطلاعات مالی در یک دوره‌ی زمانی مشخص و یا در یک زمان معین، صورت‌های مالی را تهیه و گزارش می‌کنند. صورت‌های مالی اساسی که معمولاً تهیه و ارائه می‌شوند شامل ترازنامه، صورت سود و زیان و صورت جریان‌ات نقدی می‌باشد.

ترازنامه

ترازنامه یکی از صورت‌های مالی اساسی است که وضعیت مالی مؤسسه را در یک زمان معین نشان می‌دهد. ترازنامه در یک زمان مشخص نشان می‌دهد که مانده‌ی دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام شرکت چقدر است. به عبارت دیگر ترازنامه شامل آخرین اطلاعات از مانده‌ی حساب‌های ترازنامه‌ای (دارایی‌ها بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام) در

دفاتر حسابداری شرکت است. ترازنامه به‌طور خلاصه، همان معادله‌ی اساسی حسابداری را در هر لحظه از زمان نشان می‌دهد (دارایی = بدهی + حقوق صاحبان سهام). ترازنامه به دو شکل حساب T و شکل گزارشی تهیه می‌شود. نوع حساب T آن به شکل زیر است:

ترازنامه

حساب‌های پرداختنی	موجودی نقد
تسهیلات کوتاه‌مدت	سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت
جمع بدهی‌ها جاری	حساب‌های دریافتنی
تسهیلات بلندمدت	موجودی کالا
اسناد پرداختنی بلندمدت	جمع دارایی‌های جاری
جمع بدهی‌های بلندمدت	اموال و ماشین‌آلات
جمع بدهی‌ها	زمین و ساختمان
سرمایه	جمع دارایی‌های ثابت
ذخیره‌ی قانونی	جمع دارایی‌ها
سود انباشته	
جمع حقوق صاحبان سهام	
جمع بدهی‌ها و حقوق ...	

حقوق صاحبان سهام

حقوق صاحبان سهام، حاصل تفریق مجموع بدهی‌ها از مجموع دارایی‌ها می‌باشد. به عبارت دیگر، حقوق صاحبان سهام جمع کل ادعاهای مالکان یا سهامداران بر روی دارایی‌های شرکت است.

وظایف کارگزار

کارگزار نماینده‌ی سرمایه‌گذاران برای خرید و فروش اوراق بهادار در بازارهای مالی است. به عبارت دیگر در بازارهای مالی برای خرید و فروش باید سفارش مورد نظر به کارگزار منتقل شود تا کارگزار معامله را انجام دهد.

معیار انتخاب کارگزار

کارگزار را براساس کیفیت خدماتی که ارائه می‌دهد و نیز مهارت، سرعت و دقت آن انتخاب می‌کنند. کارگزاران را براساس نوع خدمات مشاوره‌ای و خدمات اضافی و تحلیلی که به مشتریان ارائه می‌کنند و نیز براساس توان آنها برای اجرای سریع و صحیح معاملات، طبقه‌بندی و گزینش می‌کنند. همچنین کارگزاران را براساس هزینه‌هایی که برای معاملات از مشتری دریافت می‌کنند و یا تخفیف‌هایی که برای آنها در نظر می‌گیرند، انتخاب می‌کنند.

اطلاعاتی که شرکت‌ها در اختیار افراد قرار می‌دهند؟

شرکت‌ها براساس مقررات نهادهای ناظر و بورس‌ها و نیز مقرراتی که در اساسنامه‌ی آنها وجود دارد، اطلاعات مالی و عملکردی مختلف را ارائه می‌کنند. شرکت‌ها به‌طور کلی صورت‌های مالی اساسی شامل ترازنامه، سود و زیان و صورت جریان نقدی را باید برای دوره‌های سه ماهه، شش ماهه و نه ماهه و یک ساله ارائه نمایند. همچنین شرکت‌ها موظفند نتیجه‌ی حسابرسی گزارش‌های مالی خود را در قالب گزارش حسابرسی، و نظر حسابرس به بازار و مجمع ارائه کنند.

علاوه بر گزارش‌ها و صورت‌های مالی دوره‌ای، شرکت‌ها باید اطلاعات مهم خود را (که

تعریف آن در مقررات مربوط به نهادهای ناظر ارائه می‌گردد) افشا نمایند. مثلاً مجامع، تغییرات مدیریتی، تغییرات اساسنامه‌ای و...

سبد سهام (پرتفوی)

پرتفوی یا سبد سهام، بیانگر مجموعه‌ای از سهام شرکت‌های مختلف است که خریداری می‌شود. وقتی اشخاصی با سرمایه‌ی خود به‌جای خرید سهم از یک شرکت اقدام به خرید سهام شرکت‌های مختلف می‌کنند می‌گویند یک سبد سهام (پرتفوی) تشکیل داده‌اند. این امر توصیه‌ی کارشناسان بازار سرمایه به خریداران سهام است. آنها می‌گویند برای این که ریسک سرمایه‌گذاری خود را کاهش دهید همه‌ی سرمایه خود را به خرید یک نوع سهم اختصاص ندهید به عبارت دیگر، همه‌ی تخم‌مرغ‌ها را در یک ظرف نگذارید. می‌گویند سهام شرکت‌های مختلف را خریداری کنید، تا در صورت کاهش قیمت یا بازده یک سهم، با افزایش قیمت یا بازده سایر سهام خریداری شده، زیان وارده را جبران نمایید. البته برای انتخاب سهام مختلف نیاز به آگاهی، اطلاعات و تجربه می‌باشد. لذا به خریداران توصیه می‌شود برای اطمینان از تشکیل یک سبد به مشاوران سرمایه‌گذاری مراجعه کنند.

کدال

شبکه‌ی اطلاع‌رسانی کدال، به معنی سامانه‌ی یک پارچه‌ی گردآوری و انتشار الکترونیکی اطلاعات است. براساس قانون بازار اوراق بهادار، سازمان بورس وظیفه‌ی حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران را بر عهده دارد. همچنین این سازمان به منظور ساماندهی، حفظ و توسعه‌ی بازار شفاف، منصفانه و کارا و نظارت بر حسن اجرای قانون تشکیل شده است. سازمان بورس برای انجام وظیفه‌ی قانونی خود در این راستا و به جهت افزایش کیفیت گزارشگری و شفافیت اطلاعات در بازار سرمایه و کاهش زمان تهیه و انعکاس اطلاعات به عموم مردم، اقدام به ایجاد سامانه‌ی الکترونیکی تحت عنوان شبکه‌ی اطلاع‌رسانی کدال کرده است تا از طریق آن عموم مردم بتوانند اطلاعاتی را که شرکت‌های پذیرفته شده در بورس براساس مقررات، مکلف به افشای

آن هستند از طریق این سامانه به دست آورند. کدال شرایطی را فراهم آورده است تا امکان دسترسی آسان استفاده‌کنندگان، آن هم در کوتاه‌ترین زمان ممکن، به اطلاعاتی‌های شرکت‌ها فراهم شود. برای استفاده از این اطلاعات می‌توانید به آدرس www.codal.ir مراجعه نمایید.

مفهوم ریسک

ریسک کلمه‌ای انگلیسی و در لغت به معنی خطر کردن و خطرپذیری است و کاربرد آن در معاملات و فعالیت‌های اقتصادی نیز به همین معنی است. برای درک بیشتر با مقایسه‌ی "اسناد خزانه" و "سهام" این مفهوم را شرح می‌دهیم. همان طور که می‌دانید اسناد خزانه اوراق بهاداری است که توسط دولت منتشر می‌شود. دولت اسناد خزانه را به مبلغی کمتر از قیمت اسمی آن می‌فروشد و در زمان سررسید به مبلغ اسمی آن را خریداری می‌کند. فرض کنید دولت اسناد خزانه‌ای را که قیمت اسمی آن ۱۰۰۰ ریال است هنگام عرضه به مبلغ ۸۰۰ ریال می‌فروشد و در سررسید آن را به قیمت ۱۰۰۰ ریال می‌خرد. معلوم است اگر فردی اقدام به خرید اسناد خزانه بکند مطمئن است که هیچ نوع ریسکی متوجه او نخواهد بود، چرا که با اطمینان اصل سرمایه و سود مورد انتظارش را دریافت می‌کند. به همین علت می‌گویند ریسک اسناد خزانه صفر است.

اما اگر این فرد اقدام به خرید سهام شرکت‌ها بکند، با توجه به این که قیمت سهام شرکت‌ها به دلایل مختلف دچار نوسان می‌شود و فرد خریدار نمی‌تواند از دریافت سود مورد انتظارش اطمینان داشته باشد، می‌گویند خریداری اوراق سهام دارای ریسک است.

حجم مبنا

برای کنترل تغییرات بی‌رویه و نوسانات شدید قیمت سهام شرکت‌ها، و به منظور اطمینان از این که تغییر قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس در نتیجه‌ی معامله حداقل تعداد قابل قبولی از سهام شرکت باشد، سازمان بورس دستورالعمل

حجم مبنا را وضع کرده است تا براساس آن افزایش قیمت سهام شرکت‌ها قانونمند باشد. مطابق این قانون قیمت سهام هر شرکت زمانی تغییر می‌کند که سالانه ۲۰٪ از کل سهام شرکت و یا در هر روز تعداد ۰/۰۰۰۸ سهام کل شرکت مورد معامله قرار گیرد. برای محاسبه‌ی حجم مبنا تعداد روزهای کاری سال را ۲۵۰ روز در نظر می‌گیرند و براساس فرمول زیر حجم مبنا را محاسبه می‌کنند.

$$\text{حجم مبنا} = \frac{۲۰ \text{ درصد تعداد کل سهام شرکت}}{۲۵۰ \text{ روز کاری}}$$

برای درک بهتر از حجم مبنا به مثال زیر توجه کنید:

مثال: فرض کنید سرمایه‌ی شرکتی ۲ میلیارد تومان است (تعداد سهام این شرکت برابر با ۲۰ میلیون سهم به ارزش اسمی ۱۰۰ تومان است). در این حالت حجم مبنای شرکت به شکل زیر محاسبه می‌شود:

$$۲۰,۰۰۰,۰۰۰ \times ۰,۰۰۰۸ = ۱۶,۰۰۰$$

عدد ۱۶۰۰۰ حجم مبنای این شرکت و بیانگر آن است که مطابق قانون، حجم مبنا باید در روز حداقل تعداد ۱۶۰۰۰ سهم از سهام شرکت مورد معامله قرار گیرد تا قیمت سهامش $\pm ۰.۳\%$ تغییر کند.

حال فرض می‌کنیم قیمت روز قبل این سهم ۲۰۰۰ ریال بوده و امروز معاملات زیر برای سهم اتفاق افتاده است:

ساعت ۹: ۴۰۰۰ برگه به قیمت ۱۹۹۰ ریال

ساعت ۱۰: ۱۰۰۰ برگه سهم به قیمت ۲۰۲۰ ریال

ساعت ۱۱: ۲۰۰۰ برگه سهم به قیمت ۲۰۳۰ ریال

ساعت ۱۲: ۳۰۰۰ برگه سهم به قیمت ۲۰۴۰ ریال

برای محاسبه‌ی قیمت پایانی ابتدا به ترتیب زیر میانگین وزنی می‌گیریم:

$$۴۰۰۰ \times ۱۹۹۰ = ۷,۹۶۰,۰۰۰$$

$$۱۰۰۰ \times ۲۰۲۰ = ۲,۰۲۰,۰۰۰$$

$$۲۰۰۰ \times ۲۰۳۰ = ۴,۰۶۰,۰۰۰$$

$$3000 \times 2040 = 6,120,000$$

$$7,960,000 + 2,020,000 + 4,060,000 + 6,120,000 = 20,160,000$$

حال برای گرفتن میانگین، حاصل را بر کل تعداد برگه سهامی که مورد معامله قرار گرفته است تقسیم می‌کنیم:

$$20,160,000 / 10000 = 2016$$

پس میانگین قیمت مورد معامله‌ی امروز ۲۰۱۶ ریال بوده است. اگر تعداد برگه‌ی مورد معامله به حدنصاب می‌رسید از حجم مبنا بیشتر می‌شد و این قیمت به عنوان قیمت پایانی مورد قبول قرار می‌گرفت اما چون تعداد برگه‌ی سهام مورد معامله به تعداد ده هزار و حجم مبنای سهم شرکت شانزده هزار است از تناسب استفاده می‌کنیم

در صورتی که ۱۶۰۰۰ برگه مورد معامله قرار می‌گرفت قیمت سهام ۱۶ ریال رشد می‌کرد، حال که ۱۰۰۰۰ برگه مورد معامله قرار گرفته قیمت چقدر رشد می‌کند؟

$$\begin{array}{ccc} 16000 & \swarrow \searrow & 16 \\ 10000 & \nwarrow \nearrow & X \end{array}$$

$$\frac{10000}{X} = \frac{16000}{16}$$

از تناسب بالا X برابر با ۱۰ ریال به دست می‌آید؛ یعنی قیمت بسته شدن در پایان معاملات امروز برابر با ۲۰۱۰ ریال می‌شود:

$$2000 + 10 = 2010$$

دامنه‌ی نوسان

به منظور جلوگیری از نوسانات بی‌رویه‌ی قیمت در بورس، سیاستی تحت عنوان سیاست دامنه‌ی نوسان اتخاذ شده است. در حال حاضر براساس این سیاست در هر روز معاملاتی، قیمت سهم هر شرکت می‌تواند ۳٪ اضافه و یا ۳٪ کم شود. به این

محدوده دامنه‌ی نوسان می‌گویند. برای درک هر چه بهتر دامنه‌ی نوسان به ذکر یک مثال می‌پردازیم.

مثال: قیمت سهم یک شرکت در روز قبل ۱۰۰ تومان اعلام شده است. به فرض این که در روز جاری به علت خرید و فروش این سهم، میانگین قیمت آن ۱۰۳ تومان محاسبه شده باشد براساس سیاست دامنه‌ی نوسان قیمت سهم این شرکت ۱۰۳ تومان اعلام خواهد شد. نکته‌ی قابل توجه این که اگر قیمت روز قبل یک سهم ۱۰۰ تومان باشد هر چقدر این سهم در روز جاری نوسان داشته باشد قیمت آن از ۱۰۳ تومان بیشتر و از ۹۷ تومان کمتر اعلام نخواهد شد. البته سیستم معاملات به گونه‌ای تنظیم شده است که قیمت خارج از دامنه‌ی نوسان (± 0.3) را ثبت نخواهد کرد. لازم به ذکر است که محدوده‌ی در نظر گرفته شده دائمی نیست و این سیاست در شرایط مختلف و بر حسب تصمیمات نهاد ناظر می‌تواند تغییر یابد.

گروه معاملاتی

گروه معاملاتی مشکلی است که برای برخی از نمادهای معاملاتی پیش می‌آید. این مشکل در شرایطی ایجاد می‌شود که علی‌رغم وجود صف خرید و یا فروش برای یک نماد معاملاتی (حداقل معادل یک برابر حجم مینا برای شرکت‌های با سه میلیارد سهم و بیشتر، و دو برابر حجم مینا برای سایر شرکت‌ها)، به علت منطبق نشدن قیمت خرید و فروش، حداقل به مدت ده جلسه‌ی معاملاتی متوالی معامله‌ای صورت نگیرد یا متوسط معاملات روزانه در این دوره کمتر از ۵ درصد حجم مینا باشد. برای رفع این مشکل معمولاً حجم مینا در محاسبه‌ی قیمت پایانی سهام شرکت حذف می‌شود.

انواع روش‌های سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری در بورس به دو روش مستقیم و غیرمستقیم انجام می‌پذیرد. در سرمایه‌گذاری مستقیم فرد سرمایه‌گذار می‌تواند مستقیماً وارد بورس شود و اوراق بهادار مورد نظر خود را خریداری کند. در سرمایه‌گذاری غیرمستقیم فرد با خرید سهام

شرکت سرمایه‌گذاری به صورت غیرمستقیم در سود و زیان سبد سرمایه‌گذاری آن شرکت شریک می‌شود. این عمل از طریق خرید واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری نیز امکان‌پذیر است.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری

صندوق‌های سرمایه‌گذاری نهادهای مالی هستند که در اوراق بهادار سرمایه‌گذاری می‌کنند. افراد از طریق خرید واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌ها در سود و زیان آنها شریک می‌شوند. با توجه به اهمیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری در همین جا به خصوصیات صندوق سرمایه‌گذاری اشاره می‌شود.

خصوصیات صندوق‌های سرمایه‌گذاری

صندوق‌های سرمایه‌گذاری دارای ویژگی‌هایی هستند که برخی از آنها را شرح می‌دهیم:

۱. تنوع در سبد سرمایه‌گذاری

کسی که تعدادی از واحدهای سرمایه‌گذاری یکی از صندوق‌های سرمایه‌گذاری را خریداری کند به دلیل این که واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌ها تنوعی از سهام شرکت‌های مختلف است در واقع مالک سهام چند شرکت شده است و با این کار در حقیقت سبدي از سهام متنوع را خریداری کرده است.

۲. استفاده از توان مدیریت حرفه‌ای

کسانی که شخصاً در بورس سرمایه‌گذاری می‌کنند در صورتی موفق خواهند شد که بتوانند وضعیت بازار را تحلیل کنند، اما سرمایه‌گذاری در صندوق‌های سرمایه‌گذاری این نیاز افراد را به نحو شایسته‌ای مرتفع می‌نماید. دلیل این امر آن است که در رأس این صندوق‌ها مدیران با تجربه و آشنا با امور سرمایه‌گذاری و بازار وجود دارند که به راحتی وضعیت بازار را تحلیل می‌کنند. از این رو افرادی که واحدهای این صندوق‌ها را

خریداری می‌کنند در حقیقت مدیریت تشکیل سبد سرمایه‌گذاری خود را به مدیران حرفه‌ای این صندوق‌ها واگذار کرده و از خدمات حرفه‌ای آنها بهره‌مند می‌شوند.

۳. قابلیت نقدشوندگی

افراد ترجیح می‌دهند در جایی سرمایه‌گذاری کنند که در صورت نیاز، به سرعت بتوانند سرمایه‌ی خود را به وجه نقد تبدیل نمایند. این امر یکی از ویژگی‌های مهم و دلایل برتری هر گونه سرمایه‌گذاری است؛ و صندوق‌های سرمایه‌گذاری این خواسته‌ی سرمایه‌گذاران را به خوبی پاسخ می‌دهند. قوانین حاکم بر صندوق‌های سرمایه‌گذاری در چه‌ی نقدشوندگی واحدهای سرمایه‌گذاری را در حد قابل قبولی بالا برده است؛ به این ترتیب که سرمایه‌گذار در هر زمان که با مراجعه به شعب صندوق تقاضای وجوه مربوط به خود را بنماید، صندوق با توجه به خالص ارزش روز دارایی‌های موجود، پس از کسر هزینه‌های مربوطه، واحدهای سرمایه‌گذاری مورد درخواست سرمایه‌گذار را به وجه نقد تبدیل می‌کند. از جمله امتیازات مهم دیگر صندوق در رابطه با نقدشوندگی این است که حتی در زمانی که نماد برخی سهام خریداری شده توسط صندوق بسته باشد، اگر فردی فروشنده‌ی واحدهای سرمایه‌گذاری خود باشد مطابق مقررات حاکم بر صندوق، ضامن که یکی از ارکان صندوق است موظف است وجوه مربوط به فرد متقاضی را تأمین نماید. این شرایط بیانگر قابلیت نقدشوندگی سرمایه‌گذاری در صندوق است.

۴. کاهش هزینه‌های عملیات

سرمایه‌گذاران معمولاً به تنهایی قادر نیستند تا تمامی هزینه‌های مشاوره، استفاده از نرم‌افزارهای تحلیل‌گری و... را پرداخت نمایند، اما صندوق سرمایه‌گذاری که از گردآوری پول‌های اندک تعداد زیادی از سرمایه‌گذاران ایجاد می‌شود امکان استفاده از مزایای یک مجموعه‌ی سرمایه‌گذاری بزرگ را برای سرمایه‌گذاران خود فراهم کرده است، به این ترتیب که هر سرمایه‌گذار می‌تواند با پرداخت بخشی از هزینه‌ها، به نسبت مالکیت خود در صندوق، از مزایای کامل آن استفاده نماید. این کارکرد

صندوق سبب شده تا هزینه‌های عملیاتی سرمایه‌گذاران کاهش یابد.

۵. سادگی سرمایه‌گذاری در صندوق

سرمایه‌گذاری در صندوق‌های سرمایه‌گذاری بسیار ساده و آسان است. برای این کار کافی است شخص به یکی از شعب معرفی شده‌ی صندوق‌ها مراجعه کند و تقاضای خرید واحدهای سرمایه‌گذاری را تسلیم آن شعبه نماید.

در صورتی که صندوق شروع به فعالیت نکرده و در حال پذیره‌نویسی است افراد می‌توانند پس از مراجعه به شعب معرفی شده، فرم‌پذیره‌نویسی را تکمیل و بابت هر واحد سرمایه‌گذاری مبلغ ۱۰۰۰,۰۰۰ ریال پرداخت نمایند و در صورتی که پس از فعالیت صندوق مراجعه شود خریدار می‌تواند با پر کردن فرم درخواست صدور واحد سرمایه‌گذاری، هر تعداد واحد را که مجاز باشد باقیمت صدور اعلام شده خریداری نماید.

لازم به ذکر است که کلیه‌ی دریافت‌ها و پرداخت‌های بین سرمایه‌گذاران و صندوق از طریق حساب بانکی معرفی شده صورت می‌گیرد و سرمایه‌گذاران با ارائه‌ی فیش بانکی به همراه فرم تکمیل شده اقدام به خرید می‌کنند. در حال حاضر هر فرد می‌تواند در صندوق‌ها حداقل ۱۰ واحد و حداکثر ۵ درصد کل واحدهای سرمایه‌گذاری یک صندوق را خریداری نماید. برای خروج از صندوق نیز همانند مرحله‌ی صدور، سرمایه‌گذار با مراجعه به شعب معرفی شده فرم ابطال را تکمیل می‌کند. مبنای محاسبه‌ی واحدها در این شرایط قیمت ابطال واحد سرمایه‌گذاری روز بعد از تاریخ درخواست ابطال است. پس از کسر هزینه‌ها، حداکثر ظرف ۷ روز مبالغ مربوط به حساب فرد واریز می‌شود.

معرفی سایت‌های مرتبط با بورس

در حال حاضر، برخی از سایت‌های مفید که اطلاعات مورد نیاز سرمایه‌گذاران، محققین و علاقه‌مندان به امور بورس و سهام را ارائه می‌کنند به شرح زیرند:

irbourse.com

سایت شرکت بورس اوراق بهادار تهران است. این سایت اطلاعاتی از قبیل آمار معاملات، وضعیت شاخص‌ها، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و گزارش‌های آماری را در اختیار مراجعین قرار می‌دهد. کسانی که تمایل دارند در بازار سرمایه فعالیت داشته باشند با مراجعه به این سایت تقریباً کلیه‌ی اطلاعات مورد نیاز خود را دریافت می‌کنند.

tsetmc.com

سایت شرکت خدمات بورس است. این سایت اطلاعات لحظه‌ای و اطلاعات تاریخی و آماری بازار را در اختیار مراجعین قرار می‌دهد. برای مثال، از طریق این سایت می‌توان به معاملات یک سهم، اطلاعات شاخص و همچنین قیمت یک سهم در دوره‌ی زمانی گذشته دسترسی پیدا کرد. افرادی که تمایل دارند در جریان قیمت‌های گذشته و حال سهام باشند این سایت پاسخگوی خوبی برای نیاز ایشان است.

rdis.ir

سایت مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی است. کلمات قید شده در عنوان این سایت بیانگر آن است که این پایگاه اطلاع‌رسانی پاسخگوی نیاز محققین، دانشجویان و کسانی است که در زمینه‌ی بازار سرمایه نیازمند اطلاعات علمی هستند؛ مضافاً اینکه بخش فرهنگ‌سازی و آموزش آن ساده‌ترین اطلاعات مورد نیاز شهروندان و علاقه‌مندان به بازار سرمایه را پاسخگو می‌باشد. در این سایت مباحث فقهی، محصولات جدید بازار سرمایه، تحقیقات صورت گرفته در این زمینه، قوانین و مقررات حاکم بر بازار، داده‌های آماری و همچنین مباحث و ابزارهای فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی در دسترس می‌باشد.

sena.ir

این سایت پایگاه خبری بازار سرمایه است. در این سایت کلیه‌ی اخبار بازار سرمایه و

اطلاعات مربوط به بازار به‌طور روزانه قابل رؤیت است.

seo.ir

سایت رسمی سازمان بورس و اوراق بهادار است. این سایت حاوی اطلاعات مربوط به ساختار سازمانی، معاونت‌ها و بخش‌های مختلف سازمان می‌باشد. همچنین گزارش‌های شرکت‌ها، ناشران و اطلاعیه‌های مربوط به بازار سرمایه در این سایت قابل مشاهده است.

ime.co.ir

سایت رسمی بورس کالا است. مراجعین به این سایت می‌توانند به اطلاعات زیر دسترسی داشته پیدا کنند:

- معرفی کارگزاران بورس کالا و نشانی و شماره‌ی تلفن آنها؛
- قوانین و مقررات حاکم بر بورس کالا؛
- اطلاعات مربوط به کالاهای پذیرفته شده؛
- ویژگی‌ها و شرایط کالاهای قابل پذیرش.

csdiran.com

سایت شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه‌ی وجوه است. از طریق این سایت می‌توان خدماتی را که این شرکت به سهامداران و به شرکت‌های پذیرفته شده ارائه می‌دهد ملاحظه نمود.

بخش پنجم: اصول خرید و فروش در بازار سهام

اصول خرید و فروش در بازار سهام

صاحب‌نظران و خبرگان بازار سرمایه برای فعالیت در بازار سهام رعایت نکاتی را توصیه می‌کنند که مراعات آنها می‌تواند فعالیت در این بازار را با اطمینان بیشتر همراه کند و سرمایه‌گذاران را از برخی پیامدهای منفی برحذر دارد. به منظور آگاهی هر چه بیشتر شما به شرح برخی از نکات مهم می‌پردازیم:

۱. سرمایه‌گذاری با سرمایه‌ی مازاد

با توجه به این که بازار سهام همواره با نوسانات مختلف همراه است، بهتر است افراد تمامی سرمایه و یا سرمایه‌های ضروری خود را وارد این بازار نکنند. همچنین توصیه می‌شود برای فعالیت در این بازار از مقروض شدن پرهیز شود. صاحب‌نظران تأکید می‌کنند افرادی که وارد این بازار می‌شوند باید تهیه‌ی ملزومات اولیه‌ی زندگی از قبیل مسکن، لوازم زندگی و هزینه‌های احتیاطی خود را در اولویت قرار داده پس‌اندازهای اضافی خود را وارد این بازار نکنند.

۲. سرمایه‌گذاری با دید بلندمدت

آگاهی از شرایط انجام هر فعالیت راه رسیدن به اهداف موردنظر را کوتاه‌تر می‌کند.

برای سرمایه‌گذاری نیز باید از برخی نکات آگاه بود. یکی از موارد قابل توجه این است که شخص باید تصمیم بگیرد که آیا می‌خواهد در کوتاه مدت به سود برسد و یا در بلندمدت؟ پس از مشخص شدن این هدف باید مسیر صحیح آن را انتخاب نماید و متوجه باشد که هر مسیر بازده خاص خود را دارد. افرادی که تمایل دارند در کوتاه‌مدت به سود برسند باید در سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت از قبیل اوراق مشارکت کوتاه‌مدت، اسناد خزانه، سپرده‌های کوتاه‌مدت بانکی و... و یا به‌طور کلی در بازار پول سرمایه‌گذاری کنند

البته این افراد نباید انتظار داشته باشند به آن اندازه بازدهی که از سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت عاید افراد می‌شود برسند. حال اگر فردی تمایل به سرمایه‌گذاری در بازار سهام دارد باید بداند که بازار سهام یک بازار بلندمدت است و بازدهی مطلوب آن در بلندمدت عاید سرمایه‌گذاران می‌شود. همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شد، به‌طور طبیعی، افرادی که در این بازار سرمایه‌گذاری می‌کنند نسبت به سرمایه‌گذاری در سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت انتظار سود و بازده بالاتری نیز دارند.

نکته‌ی قابل توجه دیگر این که خرید سهم در حقیقت شریک شدن و سرمایه‌گذاری در شرکت‌هاست. از آنجای که اثرات کامل تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، فعالیت‌ها و عملکرد شرکت‌ها در بلندمدت قابل مشاهده است، افرادی که با خرید سهام شرکت‌ها در این واحدهای اقتصادی مشارکت می‌کنند می‌توانند در بلندمدت انتظار دریافت بازخورد واقعی سرمایه‌گذاری خود را داشته باشند. با توجه به آنچه گفته شد توصیه می‌شود افرادی که وارد بازار سهام می‌شوند برای دریافت نتایج مطلوب، برنامه‌ی سرمایه‌گذاری خود را با دید بلندمدت تنظیم نمایند.

۳. تشکیل سبد سهام

بالا و پایین شدن و افت و خیز قیمت‌ها در بازارها امری عادی است و شدت آن در بازارهای مختلف متفاوت است. بورس از جمله بازارهایی است که از بیشترین

شدت افت و خیز یا ریسک نوسان قیمت‌ها برخوردار است. حال برای متضرر نشدن در این بازار باید تصمیم عقلایی گرفت. یکی از تصمیمات عقلایی این است که از تجربه‌ی متخصصان و خبرگان بازار استفاده شود و تجارب و توصیه‌های ایشان به کار گرفته شود. همه‌ی خبرگان توصیه می‌کنند برای فعالیت در بازار سهام باید از خرید یک سهم پرهیز شود و حتماً افرادی که می‌خواهند وارد این بازار شوند اقدام به تشکیل سبد سهام نمایند ایشان می‌گویند چون در طی زمان برخی سهام با افزایش و برخی با کاهش قیمت مواجه می‌شوند، فرد با وجود تغییر و شرایط بازار، با تشکیل سبد سهام به راحتی می‌تواند این خطرات را پشت سر بگذارد. البته این توصیه‌ی اقتصادی به حدی رایج شده که در فرهنگ عمومی تبدیل به یک ضرب‌المثل معروف شده است "همه‌ی تخم‌مرغ‌ها را در یک سبد نگذارید" و از آنجا که بازار سهام پیوسته در حال رشد و پیچیده‌تر شدن است و همراه با پیشرفت و توسعه‌ی بازار، نهادها و ابزارهای جدیدی که بتواند پاسخ‌گوی نیازها باشد خلق می‌شود برای این امر نیز چاره‌ای اندیشیده شده است و آن معرفی نهادی به نام صندوق سرمایه‌گذاری به بازار است. این نهاد مالی یک سبد سهام را تشکیل می‌دهد که علاوه بر پاسخ به این نیاز امتیازات دیگری نیز دارد که البته در همین کتاب تا حدودی با آن آشنا شده‌اید.

۴. عدم قطعیت

حتماً شنیده‌اید که همه ساله برای اداره‌ی کشور برنامه‌ای تحت عنوان بودجه تنظیم می‌شود که در تنظیم آن صدها کارشناس و متخصص دخالت دارند. همچنین ساعت‌ها وقت مسئولین و نهادهایی مثل مجلس را به خود اختصاص می‌دهد و بالاخره تحت عنوان قانون بودجه لازم‌الاجرا می‌شود. اما باید توجه داشت که با وجود این همه زحمت و دقت در پیش‌بینی درآمدها و هزینه‌ها، ارقام مندرج در بودجه از قطعیت برخوردار نیست. این امر نه به عنوان ضعف بودجه بلکه به دلیل شرایط و اتفاقات غیرقابل پیش‌بینی است که موجب می‌شود نتوان برنامه‌ای توأم با قطعیت تنظیم نمود. بازار سهام نیز از همین ویژگی برخوردار است و به علت بروز شرایط و

اتفاقات غیر قابل پیش بینی، برنامه ریزی‌ها و پیش بینی‌های انجام شده در آن نمی‌تواند از قطعیت برخوردار باشد؛ در نتیجه، هر سرمایه‌گذار نباید انتظار داشته باشد که اگر سهمی گذشته‌ی خوبی داشته است حتماً و قطعاً همین وضعیت را در آینده نیز خواهد داشت و اگر سهمی وضعیت خیلی مناسبی نداشته این امر در آینده نیز ادامه می‌یابد، بلکه باید به بررسی بپردازد و با رعایت توصیه‌های انجام شده فعالیت خود را ادامه دهد.

۵. مشاوره با تحلیل‌گران

اگر شما بخواهید یک آپارتمان خریداری کنید حتماً با افراد مختلف که در این زمینه آگاهی دارند مشورت خواهید کرد و نهایتاً با یک مشاور املاک در خصوص اعتبار اسناد مربوط، شرایط، موقعیت و نبود مشکلات قانونی مشورت می‌کنید. این تصمیم و کردار شما به منظور تصمیم‌گیری صحیح و حصول اطمینان انجام می‌شود. در بازار سهام نیز همین وضعیت حاکم است. برای سرمایه‌گذاری لازم است افراد اطلاعاتی در زمینه‌ی شرکتی که می‌خواهند سهام آن را بخرند، وضعیت بازار سهام، بخش‌ها و شرکت‌های مختلف، صورت‌های مالی منتشر شده، گزارش حسابرس، گزارش بخش صنعت و... را در اختیار داشته باشند تا بتوانند تصمیم درستی اتخاذ نمایند. با توجه به این که داشتن این اطلاعات نیاز به تخصص و وقت زیاد دارد و برای هر کس امکان چنین فعالیتی وجود ندارد منطقی است که افراد برای سرمایه‌گذاری با تحلیل‌گران آگاه و متخصص این امر مشورت کنند.

۶. سرمایه‌گذاری غیر مستقیم

همان‌طور که می‌دانید سرمایه‌گذاری در بورس به دو طریق مستقیم و غیر مستقیم انجام می‌شود. در سرمایه‌گذاری مستقیم فرد باید تخصص و وقت کافی برای بررسی وضعیت بازار و سهامی که می‌خواهد خریداری کند داشته باشد، اما در سرمایه‌گذاری غیر مستقیم که معمولاً به شیوه‌ای مانند خرید واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری انجام می‌گیرد سرمایه‌گذار از امکانات، تخصص، سرعت و سایر

خدمات صندوق استفاده می‌کند. این روش سرمایه‌گذاری به ویژه برای کسانی که از دانش و اطلاعات کافی در حوزه‌ی مالی و سرمایه‌گذاری برخوردار نیستند و یا فرصت کافی برای جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات بازار و شرکت‌ها ندارند توصیه می‌شود.

بخش ششم: کدام سهام را انتخاب کنیم؟

عوامل مؤثر بر انتخاب سهام

در هر سرمایه‌گذاری عوامل زیادی می‌توانند بر تصمیم‌گیری افراد برای ورود به بازار تأثیرگذار باشد: سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار نیز تحت تأثیر عوامل مختلفی است که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

۱- درآمد شرکت

برای انتخاب سهام شرکت‌ها یکی از معیارهایی که می‌تواند ملاک عمل باشد میزان درآمد آن شرکت است. شرکتی که از وضعیت درآمدی بهتری نسبت به سایر شرکت‌ها برخوردار باشد خرید سهام آن در اولویت قرار دارد. البته این امر بدان معنا نیست که اگر درآمد شرکتی پایین باشد سهام آن شرکت برای خرید مناسب نخواهد بود، بلکه این وضعیت باید مورد بررسی قرار گیرد تا علت پایین بودن درآمد شرکت مشخص شود. برای مثال اگر شرکتی تازه تأسیس باشد باید بررسی شود وضعیت درآمدی آن در آینده چگونه خواهد بود. اگر پیش‌بینی می‌شود که شرکت در حال رشد و توسعه است و در آینده از درآمد خوبی بهره‌مند خواهد شد خرید سهام آن شرکت معقول و منطقی است. روند تولید کل شرکت و فروش هر یک از محصولات

و خدماتی که شرکت ارائه می‌کند در صورت حساب سود و زیان و صورت‌های مالی دیگر ارائه می‌شود.

۲- سود هر سهم

از آنجا که هدف هر فرد از سرمایه‌گذاری و خرید سهام کسب سود بیش تر است، یکی دیگر از معیارهایی که برای خرید سهام باید در نظر گرفت سود سهام شرکت‌هاست. منظور از سود هر سهم (EPS) مقدار سودی است که به هر سهم تعلق می‌گیرد. نحوه‌ی محاسبه‌ی آن به این صورت است که سود خالص پس از کسر مالیات شرکت را به تعداد سهام منتشر شده شرکت تقسیم می‌کنند. برای مثال، اگر سود خالص شرکتی پس از کسر مالیات برابر $500/000/000$ ریال باشد و این شرکت $5/000/000$ سهم عرضه کرده باشد سود هر سهم شرکت برابر خواهد بود با:

$$EPS = \frac{500/000/000}{5/000/000} = 100$$

لازم به ذکر است که هر فرد می‌تواند اطلاعات مربوط به EPS برای انتخاب سهام شرکت‌ها را از طریق روزنامه‌ها و سایت‌های مرتبط دریافت کند و به راحتی با مقایسه‌ی سود سهام شرکت‌های مختلف دست به انتخاب بزند.

سود تقسیمی هر سهم (DPS) یکی دیگر از عوامل تأثیرگذار در انتخاب سهام است. سود تقسیمی آن بخشی از سود هر سهم شرکت است که به صورت نقدی به سهامداران پرداخت می‌شود. سرمایه‌گذاران باید براساس نیازهای خود سهامی را خریداری نمایند که DPS مورد نظر آنها را تأمین می‌کند. برای مثال، فردی بازنشسته که به دنبال درآمد جاری است سهامی را خریداری می‌کند که DPS بیشتری داشته باشد، اما فردی که برای بلندمدت سرمایه‌گذاری کرده است با این دید که شرکت بخشی از سود او را برای سرمایه‌گذاری به کار خواهد گرفت و از قبال این سرمایه‌گذاری در آینده سود بیشتری عایدش می‌شود DPS کمتر را برای سود بیشتر آینده ترجیح می‌دهد. در هر حال این موضوع به نیازهای افراد بر می‌گردد؛ کسانی که سود بیشتر را در کوتاه‌مدت

بهتر می‌دانند شرکت‌های با DPS بیشتر و کسانی که سود بیشتر را در بلند مدت مطلوب می‌دانند شرکت‌های با DPS کمتر را انتخاب می‌کنند. برای درک بهتر مطلب، DPS و EPS را از دید سرمایه‌گذار و سرمایه‌پذیر مورد بررسی قرار می‌دهیم. سرمایه‌گذار و سرمایه‌پذیر هر دو تمایل دارند که شرکت سود بیشتری داشته باشد، بنابراین، بالا بودن EPS برای هر دو مطلوب است. سرمایه‌گذاران بر اساس نیاز و ترجیحاً شخصی خود، نسبت به DPS نظر متفاوتی دارند. بعضی تمایل دارند که شرکت سود بیشتری را به صورت نقدی تقسیم کند و برخی دیگر مایلند که سودها در شرکت انباشته شود و سود کمتری به شکل نقدی توزیع شود. سرمایه‌پذیران نیز بر اساس وجود یا عدم وجود فرصت‌های سرمایه‌گذاری و نیازهای مالی که شرکت دارد، نسبت به DPS تصمیم می‌گیرند. البته تصمیم‌گیری نهایی راجع به این موضوع با مجمع است. هر چه شرکت فرصت‌های سرمایه‌گذاری بیشتر و بهتری داشته باشد و نیز هر چه مدیران برای انجام عملیات نیاز بیشتری به وجوه نقدی داشته باشند ترجیح می‌دهند که سود کمتری را تقسیم کنند و برعکس.

۳- سودآوری بلندمدت

همان گونه که شرح داده شد، یکی از معیارهای انتخاب سهام شرکت‌ها میزان سودی است که به هر سهم تعلق می‌گیرد، اما خریدار سهام در این رابطه نباید تنها به همین نکته اکتفا کند. بلکه او باید بررسی نماید که آیا این میزان سوددهی شرکت مربوط به فعالیت خاصی است و حالت کوتاه‌مدت و گذرا دارد یا این که مربوط به فعالیت‌های معمول است و با توجه به گذشته‌ی شرکت این روند در آینده نیز ادامه خواهد داشت؟ در صورتی که وضعیت شرکت به گونه‌ای است که از قبل سودآور بوده و در حال حاضر نیز این سودآوری ادامه دارد و پیش‌بینی می‌شود که این روند برای آینده نیز ادامه یابد، می‌توان نتیجه گرفت که این شرکت از قدرت سودآوری بلندمدت برخوردار است و بنابراین خرید سهام آن مطلوب خواهد بود.

۴- نسبت قیمت به درآمد هر سهم (P/E):

یکی از معیارهایی که برای انتخاب سهام شرکت‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد،

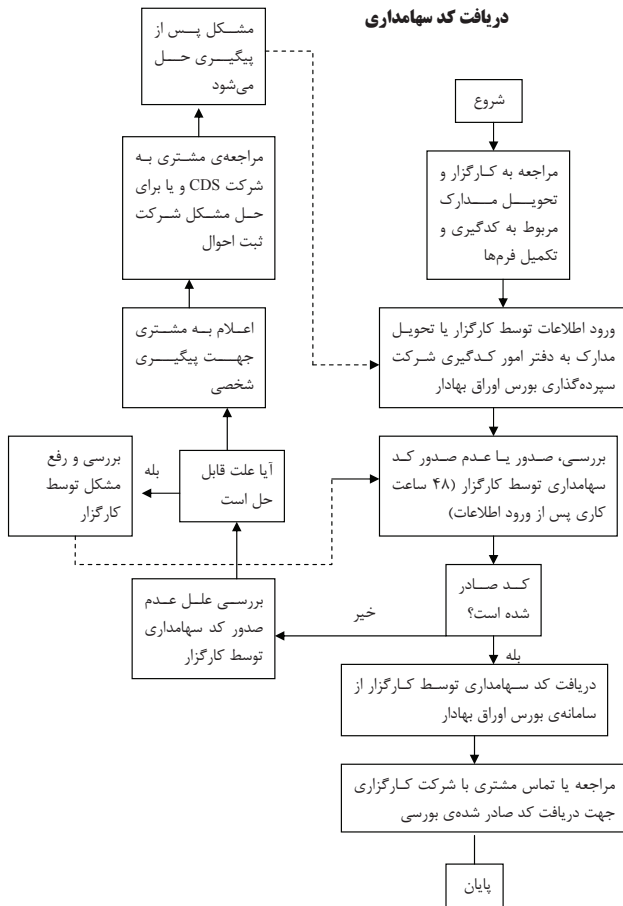
نسبت قیمت به سود هر سهم است. هر چند، P/E یکی از معیارهای قابل استفاده در این زمینه است، اما باید توجه داشت که این معیار به تنهایی معیار مناسبی برای تصمیم‌گیری در خصوص یک سهم نیست بلکه باید به سایر معیارها از جمله امکان رشد بالقوه شرکت نیز توجه کرد.

۵- نقدشوندگی

یکی از نکاتی که در انتخاب هر نوع سرمایه‌گذاری باید مورد توجه قرار گیرد قابلیت نقدشوندگی آن است؛ به این معنی که اگر زمانی سرمایه‌گذار نیاز به پول پیدا کرد چه مدت طول خواهد کشید تا دارایی خود را به فروش برساند. در مورد اوراق بهادار هر چه مدت زمان فروش اوراق کوتاه‌تر باشد سرمایه‌گذاری در آن زمینه از اولویت بیشتری برخوردار خواهد بود. نقدشوندگی سهام نیز همین حالت را دارد. هر سهمی که روزانه به دفعات بیشتری خرید و فروش می‌شود نسبت به سایر سهامی که به دفعات کمتر خرید و فروش می‌شوند برتری دارد. به‌طور خلاصه می‌توان گفت که هر چه تعداد دفعات معامله روی یک سهم، حجم معاملات و تعداد سرمایه‌گذاران در هر روز بیشتر باشد، نقدشوندگی آن سهم بیشتر است.

بخش هفتم: فرآیند فعالیت‌ها و فرم‌های مورد استفاده در بورس اوراق بهادار

آنچه در این بخش مطرح شده، فرآیندها و فرم‌هایی می‌باشد که در حال حاضر مورد استفاده است:

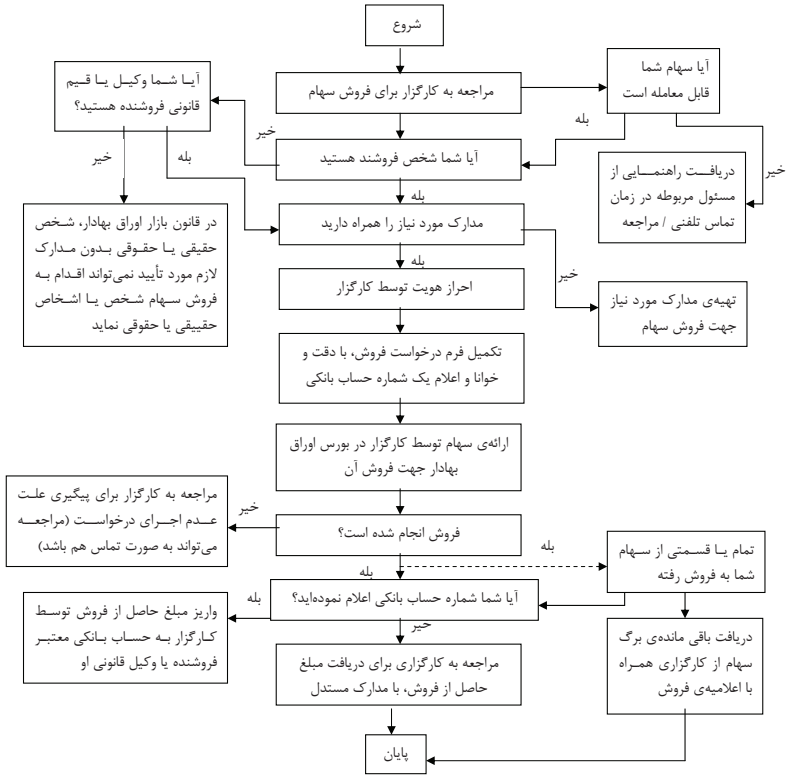

- مدارک مورد نیاز برای دریافت کد اشخاص حقیقی عبارت است از صفحه‌ی اول شناسنامه (در صورت داشتن توضیحات، کپی از صفحه‌ی توضیحات) و کپی کارت ملی شخص
- مدارک مورد نیاز برای دریافت کد برای اشخاص حقوقی عبارت است از ۱- کپی برابر اصل اساسنامه ۲- کپی روزنامه‌ی رسمی ۳- کپی برابر اصل (یا گواهی امضاء) دارندگان حق امضا ۴- نامه‌ی درخواست کد به شرکت کارگزاری متبوع

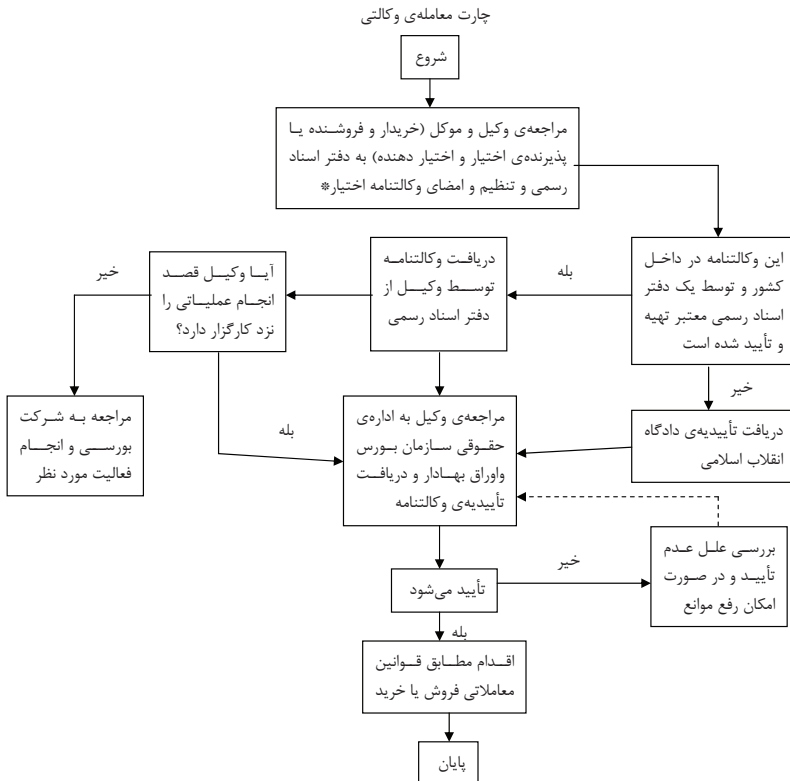
* کد رمز مشتری یا شماره‌ی مشتری (ID به خصوص است که از طرف کارگزاری به خریدار داده می‌شود تا از طریق شبکه‌ی تلفن گویا، یا اینترنت به آخرین وضعیت معاملات خود دست یابد).

چارت فروش سهام

وکیل به شخصی اطلاق می‌شود که طبق وکالتنامه‌ی رسمی از یکی از دفاتر اسناد رسمی دارای اختیار فروش از سوی موکل باشد. مدارک مورد نیاز در هنگام فروش عبارتند از: ۱- داشتن اصل و کپی شناسنامه ۲- داشتن آخرین گواهی سپرده و نقل و انتقال سهام (برگه‌ی معتبر و مدارک وکالت یا فروش وکالتی در چارت فروش وکالتی قید شده است).

وکیل به شخصی اطلاق می‌شود که طبق وکالتنامه‌ی رسمی از یکی از دفاتر اسناد رسمی دارای اختیار فروش از سوی موکل باشد. مدارک مورد نیاز در هنگام فروش عبارتند از: ۱- داشتن اصل و کپی شناسنامه ۲- داشتن آخرین گواهی سپرده و نقل و انتقال سهام (برگه‌ی معتبر و مدارک وکالت یا فروش وکالتی در چارت فروش وکالتی قید شده است).

* وکالتنامه باید با شرح و به دقت تنظیم و صادر گردد، زیرا اختیارات واگذار شده می‌تواند فقط محدود به موارد خاصی مثل خرید و فروش، یا دریافت مبلغ فروش، دریافت مبلغ حاصل از انصراف، دریافت سود سهام، افزایش سرمایه و موارد دیگر باشد که می‌تواند یک یا کلیه‌ی اختیارات را در برگیرد. توصیه می‌شود جهت واگذاری اختیارات سهام به شخص دیگر یا وکیل نزد دفاتری بروید که از قبل با موارد بیان شده آشنایی داشته و موارد متعددی را تجربه کرده‌اند.

مواردی چون وکیل در توکیل، وکالت بلاعزل و نیز وکالت دختر تا قبل از ازدواج به پدر، در عقد وکالتنامه باید قید گردد.

مدارک مورد نیاز برای دریافت تأییدیه‌ی وکالتنامه عبارت است از اصل و کپی

شناسنامه‌ی وکیل و موکل، مدارک ثبت در حیات بودن موکل، تأیید دفترخانه‌ی تنظیم کننده‌ی سند (وکالتنامه‌های قابل عزل که دوماه یا بیشتر از تاریخ آنها گذشته باشد باید مجدداً تأیید شوند).

فرم شکایت

سازمان بورس و اوراق بهادار برای اجرای وظایف قانونی خود، حفظ منافع سهامداران، رعایت حقوق عموم، نظم و ساماندهی بازار سرمایه و حفظ یکپارچگی آن، واحد پاسخگویی به شکایات را ایجاد کرده است. بدین منظور فرمی طراحی شده که شاکه می‌تواند شکایت خود را به وسیله‌ی آن به مراکز مربوطه منعکس نماید. همچنین افراد می‌توانند از طریق سایت seo.ir شکایت خود را پی‌گیری کنند.

سازمان بورس و اوراق بهادار
SECURITIES & EXCHANGE ORGANIZATION

شکایت خود را از هر یک از شرکتهای کارگزاری بورس و اوراق بهادار یا کالایی و شرکتهای پذیرفته شده در بورس یا سایر اشخاص - موضوع قانون بازار اوراق بهادار که به موجب مجوزهای صادره از سوی سازمان بورس و اوراق بهادار یا شورای عالی بورس فعالیت می نمایند - در این فرم بنویسید و به پیوست کلیه ای ادله و مستندات مربوطه، و تصویر شناسنامه یا کارت ملی خود به آدرس زیر تحویل، ارسال و یا فاکس نمایید

آدرس: تهران: میدان ونک، خیابان ملاصدرا، پلاک ۱۳ کدپستی ۱۹۹۱۹۱۵۱۸۱۴ و صندوق پستی ۱۹۳۹۵-۶۳۶۶ (سازمان بورس و اوراق بهادار، مدیریت پیگیری تخلفات)
تلفن: ۸۸۶۷۹۵۴۶ و ۸۳۴۲۱-۸۴
توجه: ارسال این فرم برای شاکی ایجاد حق نمی کند
فاکس: ۸۸۶۷۹۵۴۶

فرم شکایت

مشخصات شاکی:

الف) شخص حقیقی:

نام: نام خانوادگی: نام پدر: شماره شناسنامه: شماره: کد معاملاتی:
تلفن (برای تماس های ضروری): تلفن: آدرس پستی: محل ثبت: آدرس:

ب) شخص حقوقی:

نام: شماره ثبت: شماره ثبت: محل ثبت: کد معاملاتی: تلفن: تلفن: آدرس:

چنانچه این فرم به نمایندگی از طرف شاکی تکمیل می گردد، درج اطلاعات ذیل توسط تنظیم کننده ضروری است.

نام و نام خانوادگی: نوع رابطه با شاکی: (سمت)

۱- مدرک دال بر سمت نمایندگی: (ولایت قهری، وکالت نامه ی محضری و...)

مشخصات متشاکی (شخص مورد شکایت):

نام شرکت (شخص حقوقی):

نام و نام خانوادگی و یا سمت فرد یا افرادی که با موضوع شکایت مرتبط می باشند:

تلفن: آدرس:

فهرست مدارک و مستندات (پیوست):

۱- ۲-

۳- ۴-

درخواست حضوری تعیین/ تغییر کارگزار ناظر برای اشخاص حقیقی
 اینجانب با مشخصات زیر تقاضای تعیین / تغییر کارگزار ناظر دارایی اوراق بهادار خود را دارم.

۱- **مشخصات شناسایی متقاضی:** به طور کامل و مطابق با شناسنامه تکمیل شود.
 به درخواست‌های ناقص، ناخوانا یا مخدوش ترتیب اثر داده نخواهد شد

۱- نام:	۲- نام خانوادگی
۳- شماره‌ی شناسنامه:	۴- محل صدور شناسنامه
۵- نام پدر:	۶- تاریخ تولد (روز/ ماه/ سال):
۷- شماره‌ی ملی:	۸- کد سهامداری*:

* کد سهامداری در پایین سمت چپ گواهی نامه‌ی نقل و انتقال و سپرده‌ی سهام درج شده است.

۲- **مشخصات تماس با متقاضی:** جهت تماس‌های ضروری، ارائه‌ی مشخصات تماس الزامی است.

۱- نشانی محل سکونت (استان - شهر - کوی - خیابان اصلی - خیابان فرعی - کوچه - پلاک - واحد):		
۲- کدپستی ده رقمی:	۳- نشانی پست الکترونیک (e-mail)	
۴- تلفن همراه:	تلفن ثابت:	کد شهر:

۳- **کارگزار ناظر انتخابی:** برای شرکت‌های مختلف می‌توانید کارگزاران ناظر مختلف انتخاب کنید، اما برای هر شرکت تنها یک کارگزار ناظر درج نمایید. برای جلوگیری از بروز تشابه اسمی، نام کامل شرکت ناشر اوراق بهادار و کارگزار انتخابی خود را درج کنید. اگر دارایی شما بیشتر از فضای در نظر گرفته شده است از نسخه‌ی دیگری از همین فرم استفاده نمایید. در صورتی که تمایل به انتخاب یک کارگزار ناظر برای تمام

نهادهای دارید، از عبارت «همه‌ی نهادهای» به جای نام شرکت ناشر اوراق بهادار استفاده کنید

ردیف	نام شرکت ناشر اوراق بهادار	کارگزار ناظر انتخابی	ردیف	نام شرکت اوراق بهادار	کارگزار ناظر انتخابی
۱			۵		
۲			۶		
۳			۷		
۴			۸		

اینجانب هیچ دستور فروشی نزد کارگزار/ کارگزاران دیگر غیر از کارگزار ناظر انتخابی نداشته و مسئولیت این مورد و عواقب احتمالی ناشی از آن را می‌پذیرم.

نام و امضاء متقاضی:

۴- مراحل اداری: این قسمت توسط شرکت تکمیل می‌شود.

نیاز به اصلاح مشخصات دارد.

تعیین/ تغییر کارگزار ناظر انجام شد نشد

مدارک: کپی شناسنامه / کارت ملی / برگه سهام

توضیحات:

نام و امضاء کارمند مربوطه: تاریخ و ساعت:

توضیح: کارگزار ناظر، کارگزاری است که سهامدار جهت فروش سهام خود در هر نماد صرفاً از طریق آن کارگزار می‌تواند اقدام نماید (هر نماد یک کارگزار ناظر خاص)

فرم درخواست صدور شناسنامه‌ی کاربری اینترنت برای سامانه‌ی اطلاع‌رسانی دارایی سهام سهامداران

این قسمت باید توسط متقاضی تکمیل شود	کد سهامداری:	شماره‌ی ملی:
	نام:	نام خانوادگی:
	شماره‌ی شناسنامه:	محل صدور شناسنامه:
	نام پدر:	تاریخ تولد (روز/ماه/سال)
	اولین حرف انگلیسی نام:	دو حرف اول انگلیسی نام خانوادگی:
	نشانی محل سکونت (شهر - کوی خیابان اصلی - خیابان فرعی - کوچه - پلاک - واحد):	
	کد پستی ۱۰ رقمی:	نشانی پست الکترونیک (email):
	تلفن همراه:	شماره تلفن ثابت:
	محل امضاء متقاضی:	محل اثر انگشت سبابه‌ی دست راست:
	تاریخ:	
سپرده‌گذاری تکمیل می‌شود	کارشناس تأیید کننده:	
	تاریخ:	
	امضاء:	

شناسه‌ی کاربری اینترنتی سامانه‌ی اطلاع‌رسانی دارایی سهام سهامداران شماره:

تاریخ صدور:

این قسمت را پر نکنید	نام:	آدرس سایت اینترنتی: www.csdiran.com
	نام خانوادگی:	کد سهامداری:
	شماره‌ی ملی:	نام پدر:
	شماره‌ی شناسنامه:	کد کاربری اینترنتی
	محل صدور شناسنامه:	رمز کاربری:

لطفاً پس از اولین ورود به سامانه رمز کاربری خود را تغییر دهید.

کد کاربری شما طی یک روز کاری آینده فعال خواهد شد.

مدارک: اصل و کپی شناسنامه / کارت ملی و آدرس پست الکترونیکی

توضیحات: با دریافت شناسه و رمز کاربری، سهامداران می‌توانند به صورت اینترنتی

از آخرین وضعیت دارایی سهام خود آگاه شوند.

فرم اصلاح مشخصات حضوری (اشخاص حقیقی)

مدارک: تصویر شناسنامه، تصویر کارت ملی، اصل گواهینامه‌ی نقل و انتقال سهام
* درخواست سهامدار:

با سلام، اینجانب با مشخصات زیر تقاضای اصلاح مشخصات خود را در سیستم رایانه‌ای معاملات بورس و اوراق بهادار دارم و متعهد می‌شوم مسئولیت عواقب و خسارات ناشی از اصلاح مراتب را از جانب هر کس صورت گیرد، عهده‌دار و پاسخگو باشم.

شماره‌ی ملی	تاریخ تولد	شماره‌ی سریال	سری سریال	نام پدر	محل صدور	شماره‌ی شناسنامه	نام خانوادگی	نام
							آدرس و تلفن درخواست کننده:	
تلفن ثابت:								
تلفن همراه:								

امضا و اثر انگشت

توضیحات:	
تنظیم کننده پرونده:	تاریخ و امضا

کد کارشناس: کد صحیح و فعال:

تاریخ و امضا

رئیس اصلاح مشخصات حضوری:

این قسمت توسط شرکت پذیرفته شده در بورس تکمیل می‌گردد:

ضمن قبول مسئولیت، مراتب اصلاح خانم / آقا مورد تأیید این شرکت ..
..... می‌باشد.

توضیحات:

امضاء مدیرعامل و مهر شرکت

تعداد..... برگ گواهینامه‌ی سهام سپرده‌ی خانم / آقا تحویل اینجانب گردید.

تاریخ و امضا

توضیح: منظور از اصلاح مشخصات، رفع مغایرت موجود در کدهای معاملاتی سهامداران حقیقی یا حقوقی با اطلاعات شناسنامه‌ای آنها و انتقال دارایی سهام از کد یا کدهای غلط به یک کد صحیح می‌باشد.

فرم مجوز انجام معامله‌ی وکالتی

شرکت کارگزاری محترم

با سلام و احترام؛

عطف به نامه‌ی شماره‌ی تاریخ در خصوص وکالتنامه‌ی شماره و به تاریخ تنظیمی در دفترخانه‌ی شماره حوزه‌ی ثبتی وکیل به شناسنامه‌ی شماره صادره از فرزند از طرف موکل مورد بررسی قرار گرفت. انجام معامله‌ی سهام شرکت مشروحه‌ی زیر با رعایت کلیه‌ی قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های معاملات بورس اوراق بهادار از نظر حقوقی بلامانع است.

حضور وکیل الزامی است.

ردیف	نام شرکت	تعداد سهام

سرپرست واحد پیگیری و تایید وکالتنامه

توضیح: این فرم پس از تأیید وکالتنامه، توسط شرکت سپرده‌گذاری تکمیل می‌شود و به منظور انجام معامله‌ی موضوع وکالتنامه‌ی تنظیمی، به وکیل (جهت ارائه به کارگزار) داده می‌شود.

فرم درخواست تأیید وکالتنامه

اینجانب..... با ارائه‌ی وکالتنامه به شماره مورخ/...../..... ۱۳ تنظیمی در دفترخانه‌ی شماره شهرستان با حضور در واحد تأیید وکالتنامه اقرار می‌نمایم موکل /موکلین اینجانب در قید حیات و واجد اهلیت کامل می‌باشند و در غیر این صورت هر گونه مسئولیت و یا جبران خسارت احتمالی را شخصاً به عهده می‌گیرم. بدین وسیله و با قبول مراتب فوق تقاضای تأیید وکالتنامه را دارم.

آدرس و شماره تماس :

مشخصات موکل /موکلین

- ۱
-۲
-۳
-۴

نوع وکالت

- الف) ۱- وکالت با واسطه ۲- وکالت بی واسطه
- ب) ۱- قابل عزل تماس تلفنی با دفترخانه استعلام کتبی از دفترخانه
- ۲- بلاعزل ۳- حق توکیل به غیر دارد ۴ - اختیار دریافت ثمن الف- دارد ب- ندارد
- معامله:

نوع اختیار انجام معامله

- ۱- واگذاری ۲- انتقال ۳- معامله ۴- سایر

محدوده‌ی اختیارات

- الف- برای کلیه‌ی شرکت‌ها
- ب- برای شرکت‌های خاص
- ج - درخواست انجام معامله برای
- ۱- ۲- ۳- ۴- ۵-
- مورد تأیید است باحراز هویت و کیل واخذتاییدیه‌ی دفترخانه اصل مدارک رویت گردید.
- مورد تأیید نیست

امور انتقالات و اصلاحات

واحد تأیید وکالتنامه

مدارک: اصل یا کپی برابر اصل وکالتنامه - اصل و کپی شناسنامه‌ی وکیل / وکلا + کپی شناسنامه‌ی موکل / موکلین (موکلین با سن بالا = اصل و کپی شناسنامه) + اصل آخرین برگه سهام

فرم درخواست اعلام وضعیت دارایی / گردش معاملات

واحد پیگیری:

با سلام و احترام؛

اینجانب با مشخصات اعلام شده در جدول زیر دریافت اطلاعات مربوط به:

- آخرین وضعیت دارایی سهام در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار
 - نسخه چاپی از گردش معاملات (خرید و فروش) سهام متعلق به اینجانب توسط شرکت‌های کارگزاری بورس اوراق بهادار از تاریخ لغایت
- را درخواست می‌نمایم.

نام	نام خانوادگی	ش.ش	محل صدور	نام پدر	کد/کدهای سهامداری	نام شرکت‌های پذیرفته شده

آدرس: تلفن:

امضا سهامدار

توجه

وضعیت دارایی سهامدار فقط در کد یا کدهای سهامداری اظهار شده و بر مبنای مشخصات شناسایی فوق اعلام می‌گردد و از این بابت مسئولیتی متوجه شرکت نمی‌باشد.

انجام نشد:

انجام شد:

کارمند امور پیگیری

امضا

توضیحات:

مدارک: حقیقی: اصل و کپی شناسنامه/ کارت ملی + فیش واریزی
 حقوقی: نامه‌ی شرکت (معروف نماینده، کدهای سهامداری) + فیش واریزی
توضیح: گردش معاملات، شامل میزان خرید و فروش سهام شرکت‌های بورسی بین ۲ تاریخ معین، قیمت سهام خریداری یا فروخته شده و کارگزار خریدار یا فروشنده است.
 وضعیت دارایی: شامل تعداد سهام سهامدار در هر یک از شرکت‌های بورسی، قیمت آن در تاریخ تهیه‌ی وضعیت دارایی، و ارزش کل دارایی وی در هر شرکت و در مجموع شرکت‌هایی است که سهامدار مالک سهام آنها می‌باشد.

فرم درخواست صدور گواهینامه‌ی سپرده‌ی سهام‌المثنی

واحد پیگیری

با سلام و احترام؛

«گواهینامه‌ی نقل و انتقال» سهام اینجانب با مشخصات ذیل در شرکت‌های مندرج در جدول مفقود گردیده است، بنابراین درخواست چاپ گواهینامه‌های ذکر شده را دارم. ضمناً اینجانب کلیه‌ی مسئولیت‌های ناشی از سوءاستفاده از چاپ مجدد «گواهینامه‌ی نقل و انتقال» سهام را عهده‌دار هستم و این شرکت تا صدور حکم نهایی قضایی ناشی از این امر حق خواهد داشت کلیه‌ی سهام ناشی از آن را نزد خود توقیف نماید.

نام شرکت	کدسهامداری	نام پدر	محل صدور	شش	نام و نام خانوادگی

آدرس: تلفن:

امضا و اثر انگشت

کارمند امور پیگیری

امضا و تاریخ

انجام نشد:

انجام شد:

توضیح: گواهینامه‌ی المثنی در مواردی صادر می‌شود که سهامدار اعلام مفقودی می‌کند و درخواست چاپ مجدد گواهینامه‌ی نقل و انتقال سپرده‌ی سهم را دارد.

مدارک: اصل و کپی شناسنامه / کارت ملی + فیش واریزی

فرم درخواست انتقال قهری/حضوری

واحد پیگیری

با سلام و احترام؛

اینجانب نماینده‌ی وراثت مرحومه/مرحوم به شرح ذیل:

جدول (۱) مشخصات متوفی

نام و نام خانوادگی	شماره‌ی شناسنامه	محل صدور	نام پدر	کد سهامداری	نام شرکت

درخواست:

تقسیم دارایی سهام متوفی را مابین وراثت،

انتقال دارایی سهام به وکیل قانونی وراثت با مشخصات زیر را دارم:

جدول (۲) مشخصات وکیل

نام و نام خانوادگی	شماره‌ی شناسنامه	محل صدور	نام پدر	نام شرکت

این قسمت توسط واحد تأیید و کالتنامه تکمیل می‌گردد.

و کالتنامه‌ی شماره‌ی مورخ از دفترخانه مورد تأیید
 می‌باشد مورد تأیید نمی‌باشد

امضاء کارشناس

مدارک پیوست درخواست:

- تصویر و کالتنامه: (در مواردی که وراثت به یکی از ورثه جهت انتقال سهام متوفی به نامش و کالت داده باشند)
- تصویر مصدق برگه‌ی انحصار وراثت
- اصل برگه‌ی سهام متوفی

- تصویر شناسنامه‌ی متوفی /تصویر گواهی فوت
- تصویر شناسنامه‌ی وراث
- تصویر کارت ملی وراث
- تصویر مصدق گواهی واریز مالیات بر ارث
- نشانی و تلفن و کیل / نماینده‌ی وراث:

انتقال قهری: منظور از انتقال قهری انتقال سهام متوفی به وراث قانونی وی است.

حضوری: در خصوص شرکت‌هایی که قرارداد ارائه‌ی خدمات امور سهام با شرکت سپرده‌گذاری مرکزی منعقد کرده‌اند.

توضیح انتقال قهری حضوری

